

moja

ЗЕМЈА

број 76
февруари 2012
50 ден
www.ffrm.org.mk

СПИСАНИЕ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО
И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

NEW HOLLAND
TD4000F

ЕКОНОМИЧЕН
И ИЗДРЖЛИВ

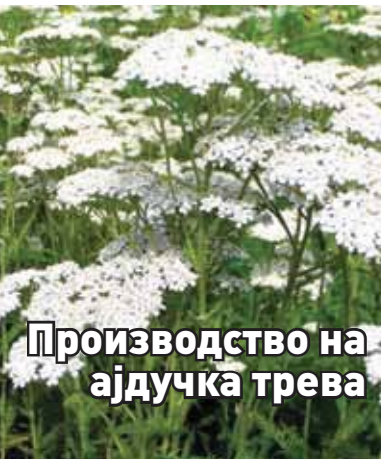
Органски производ

Заштита
на морков

Одгледување
на гербер

Производство на
ајдучка трева

Пчеларникот
во декември

ERA
GROUP

Скопски саем
Skopje Fair

Календар на саеми за 2012 | Calendar of fairs 2012

23-26.02.2012

Turkish Export Product Fair 2nd Turkish Export Product Fair
Саем на турски извозни производи 2. Саем на турски извозни производи

6-10.03.2012

Build and Construct 9th International Fair of Construction, Building Materials and Construction Mechanization
Саем на градежништво 2nd REALEX - International Real Estate Exhibition
9. Меѓународен саем на градежништво, градежни материјали и градежна механизација
2. Realex - Меѓународен саем на недвижности

27.03-01.04.2012

Mebel 38th International Fair of Furniture, Household and Social Buildings Equipment, Manufacturing Supplies and Furniture Industry Machinery
Мебел 38. Меѓународен саем на мебел, опрема за домаќинства и јавни објекти, репроматеријали и машини за индустрија на мебел

24-29.04.2012

Book Fair 24th International Book Fair
Саем на книгата 24. Меѓународен саем на книгата

25-28.04.2012

Days of Education and Career 15th International Fair of Education and Career
Денови на образование и кариера 15. Меѓународен саем за образование и кариера

25-28.04.2012

Career Days 16th Career Days
Денови на кариера 16. Денови на кариера

25-28.04.2012

Skopje Travel Market 2. International Tourism Fair
Скопје Травел Маркет 2nd Меѓународен саем на туризам

6-9.06.2012 или/or 26-29.09.2012

Transport and Logistics 2. International Fair of Transport, Logistics, Infrastructure and Telecommunication
Транспорт и логистика 2nd Меѓународен саем на транспорт, логистика, инфраструктура и телекомуникации

16-20.10.2012

Tehnomat 38th International Fair of Metallurgy, Electronics, Energy, Non-Metals and Construction
Технома 13rd International Fair for Handicrafts and Small-Scale Industry
MAKINOVA - 32st International Exhibition of Innovations
38. Меѓународен саем на металургија, електроника, енергетика, неметали и градежништво
13. Меѓународен саем за занаетчиство и мало стопанство
МАКИНОВА - 32. Меѓународна изложба на иновации

7-10.11.2012

International Trade Fair of Consumer Goods 62nd International Fair of Food, Beverages and Consumer Goods
ITF-Agrofood 62nd International Fair of Machines, Equipment, Packing and Domestic Transport
Меѓународен саем за широка потрошувачка 53th International Fair of Tobacco and Machines
Агрофуд 40th International Fair of Agricultural Industry
21st International Exhibition of Wine and Strong Beverages
National Presentations
62. Меѓународен скопски саем на храна, пијалоци и стоки за широка потрошувачка
62. Меѓународен саем на машини, опрема, амбалажирање и внатрешен транспорт
53. Меѓународен саем на тутун и машини
40. Меѓународен агроиндустриски саем
21. Меѓународна изложба на вино и јаки алкохолни пијалоци
Национални претставувања

21-24.11.2012

Wine Fest 2. International Wine Fest
Вински фестивал 2nd Меѓународен вински фестивал

5-6.12.2012

Finexpo 10th International Trade Fair of Finance and Business Opportunities
Финекспо 10. Меѓународен саем на финансии, деловни можности и економски развој

19-30.12.2012

New Year's Market Sale of Consumer Goods
Новогодишен панаѓур Распродажба на стоки за широка потрошувачка

Note: The organizer reserves the right to change the date of the fairs.
Напомена: Организаторот го задржува правото на промени на терминот на саемските манифестации.

Трансформација

ПОДД

Надна
Наслов

8

Надна
Наслов

8

Надна
Наслов

8

Надна
Наслов

8

Надна
Наслов

8

**1 € МЕСЕЧНО =
ИНФОРМИРАНИ И ЕДУЦУРАНИ
ИНДИВИДУАЛНО ЧЛЕНСТВО ВО**

ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Списанието „Моја земја“ излегува месечно и е во сопственост на Федерацијата на фармерите на Република Македонија. Првиот број излезе како организациски билтен на ФФРМ во април 2003 година, а од декември 2006 се дистрибуира како месечно специјализирано списание за земјоделство и рурален развој.

Моја земја
Декември 2011
Издавач:
ФФРМ Медија
Ул. Гито Михајловски
Бр. 3, 1000 Скопје
Тел/Факс: 02 3099042
e-mail: mojazemja@gmail.com

Број на жиро сметка:
380-1-645333 001-46
Прокредит банка
Управител и маркетинг
Благојче Најдовски 070/937132
blagojce.najdovski@ffrm.org.mk

Главен и одговорен уредник
Билјана Петровска Митревска
biljana.petrovska@ffrm.org.mk

Уредник
Марјан Кировски
marjan.kirovski@ffrm.org.mk

Фото вест - насловна
Благојче Најдовски

Лектор
Верица Неделкоска

Новинари
Македонка Балдазарска
Соработници
Елизабета Ристеска
Елеонора Велјаноска

Стручни соработници
проф. д-р Крум Бошков,
дипл. агр. Зоран Голубовски,
проф. д-р Ордан Чукалиев,
доц. д-р Вјекослав Танасковиќ,
проф. д-р Драги Танески,
доц. д-р Тошо Арсов, Миленко
Перишиќ, Раде Каранфиловски,
дипл. земјод. инж Илија Коцевски,
м-р Нада Караиванова,
дипл. земјод. инж. Дамјан Сурлески,
Благојче Димитриев

Дизајн: Бригада дизајн [brigada.mk]
Печати: Пропоинт, Скопје

Почитувани читатели, сите сугестии, забелешки, прашања и критики, Ве молиме, да ги испраќате на маил адресите наведени во импресумот. Со тоа ќе влијаате на квалитетот на содржината и ќе добиете информации за Ваше подобро и поквалитетно земјоделско производство или развој на средината. Затоа, редакцијата Ве охрабрува да ни пишувате.

Годишно обраќање на ФФРМ

Федерацијата десет години активно работи на подобрување на земјоделството и официјално е социоекономски партнер на Владата според Законот за земјоделство и рурален развој, а планира и понатаму да биде конструктивен претставник на интересите на фармерите.

Основните предизвици со кои се соочуваа фармерите оваа година беа многубројни. Посебно би ги истакнале поскапувањето на репроматеријалите за производство, а се зголемија и основните трошоци за живот. Зголемен е увозот на евтини прехранбени производи, а цените на домашните земјоделски производи останаа исти. Сето ова го погоди македонскиот земјоделец кој, за жал, сè уште не е конкурентен на пазарот, но го погоди и целото стопанство во РМ. Она што посебно влијаеше врз производството е поскапувањето на нафтата чија цена е за 20% повисока во однос на 2010 година.

Федерацијата смета дека има мал број инвестиции на фарма кои се клучен фактор за конкурентно производство. Едни од причините за тоа се:

- неприспособените и неусогласените легислативи за земјоделски стопанства;
- несоодветната кредитна политика која не е приспособена кон капацитетите на земјоделските стопанства;
- ИПАРД-програмата и понатаму не е пристапна за најголемиот дел од фармерите (само четворица имаат доставено 378 барања од примарното земјоделство и преработувачката индустрија).

Загрижува фактот дека и покрај тоа што се декларираме како земјоделска држава, сепак имаме големо намалување

Средба со министерот за исплата на субвенциите

ФФРМ бара средба со Министерот за земјоделство се со цел да се усогледаат проблемите со исплатата на субвенциите за 2011 година и преземање на активности за решавање на проблемот се со цел да се помогне на фармерите да ги добијат неисплатените средства. ФФРМ три години бара во Програмата за финансиска поддршка на земјоделството за да има дефинирана временска рамка за објавување и распределба на финансиската поддршка, петгодишно планирање на финансиската поддршка во земјоделството, мотивација за регистрираните земјоделци да добиваат 20% по-голема поддршка. ●

на обработливите земјоделски површини и тоа за 12.000 ха во последните неколку години. Тоа навистина треба да не загрижи.

Непостоенето соодветна стратегија на државата во аграрот придонесува младата популација да не биде движечка сила за развој на земјоделството.

Постојаното укажување на ФФРМ дека треба да се постави временска рамка за исплата на субвенциите оваа година во целост покажа дека тоа е неопходно бидејќи сега сме на крајот на годината, земјоделците постојано ги проверуваат своите сметки, а за жал, тие сè уште се празни.

Следејќи ги светските трендови, Федерацијата смета дека и во 2012 година фармерите ќе се соочуваат со предизвиците на конкурентноста особено поради трговската либерализација и сè поголемите барања на пазарот.

Затоа во претстојниот период посебно внимание ќе посветиме на пазарно ориентираните организации формирани од земјоделците, кои ќе дадат дел од решенијата за македонското земјоделско производство да стане конкурентно.

ФФРМ и понатаму активно ќе учествува во приспособувањето на програмите за финансиска поддршка со цел тие да бидат разбрани и достапни за земјоделците.

Во следната година Федерацијата активно ќе учествува во објаснувањето на постапката за легализација на фармите, така што бараме прирачник или упатство за појаснување на процедурите за легализација на фармите. За поконкурентно производство, ФФРМ апелира институциите да преземат соодветни активности за следење на квалитетен саден и семенски материјал. Тоа е битен предуслов за конкурентно полјоделство. ФФРМ бара во Програмата за финансиска поддршка на земјоделството за 2012 година да има дефинирана временска рамка за објавување и распределба на финансиската поддршка, петгодишно планирање на финансиската поддршка во земјоделството, мотивација за регистрираните земјоделци да добиваат 20% поголема поддршка. Конкретно, во полјоделството бараме 10.000 ден/ха. Во градинарството фармерите бараат поддршката од 90.000 ден./ха да се зголеми на 100.000 ден./ха во контролирани услови. Федерацијата бара да се одвојат овошните култури во Програмата за субвенции поради големите разлики во инвестициите и одгледувањето особено кај јабољкото кое како стратешки производ треба да се развива преку подигнување на високоинтензивни насади. Во сточарството, земјоделците бараат да се укине мерката за исплата на произведено и предадено млеко во млекарниците, бидејќи се прават многу манипулации од страна на откупувачите во врска со ниската откупна цена на млекото. Финансиската поддршка да изнесува 25.000 денари по грло за високомлечни крави. Фармерите кои се занимаваат со пчеларство бараат зголемување на субвенциите од 500 на 700 ден./пчелно семејство.

Со цел да одговориме на сите предизвици што нè очекуваат во иднина, ние апелираме – само како обединети, информирани, организирани, едуцирани земјоделци ќе можеме да се спротивставиме на проблемите што се наталожени во земјоделството и активно да учествуваме во нивното решавање.

И на крај, во име на Федерацијата, сакам да Ви посакам успешна и берикетна година, исполнета со здравје, среќа и радост. ●

Предлози за субвенции за 2012

Поледелство

Најголем проблем кај полјоделците е цената на пченицата и непочитувањето на копопродажните договори. Со цел да се подобри состојбата во овој сектор, Федерацијата бара зголемување на субвенциите во полјоделството од 8.500 денари на 10.000 ден/ха поддршка поради зголемување на трошоците за производство.

Градинарство

Во градинарството фармерите бараат поддршката од 90.000 ден/ха да се зголеми на 100.000 ден/ха во контролирани услови. Проблемите со ширењето на штетникот „туто апсолута“ ќе има големи влијанија во градинарството и за овој проблем е потребно вклучување на сите засегнати страни со цел да се ублажат последиците.

Овоштарство

Федерацијата бара да се одвојат овошните култури во Програмата за субвенции поради големите разлики во инвестициите и одгледувањето, особено кај јабољкото кое како стратешки производ треба да се развива преку подигнување на високоинтензивни насади. Предлогот на ФФРМ е да има две скали на поддршка:

- минимум 800 садници/ха – 2.449 садници/ха висина на поддршка 90.000 ден/ха
- минимум 2.500 садници/ха висина на поддршка 225.000 ден/ха

Млекопроизводство

Состојбата во млекопроизводството и преработката во РМ не е на завидно ниво, особено во поглед на квалитетот и откупот на млекото. Сточниот фонд, исто така, се намалува. Овој потсектор го очекуваат голем број предизвици, како и закани, особено голем број мали фармери кои имаат висока цена на чинење и мала конкурентност на пазарот. Барањата на фармерите е да се укине мерката за исплата на произведено и предадено млеко во млекарница, бидејќи се прават многу манипулации од страна на откупувачите и ниската откупна цена на млекото. Финансиската поддршка да изнесува 25.000 денари по грло за високомлечни крави.

Пчеларство

Фармерите кои се занимаваат со пчеларство неколку години наназад имаат иста финансиска поддршка во висина од 500 ден/пчелно семејство и покрај зголемувањето на вкупната поддршка. Федерацијата смета дека таа треба да изнесува 700 ден/пчелно семејство.

Органско производство

Во органското производство фармерите посочуваат дека имаат многу високи цени на производство и многу ниски приноси со што финансиската поддршка не е доволна во овој сектор. Затоа се бара таа да биде 50% наместо сегашните 30% дополнителна од конвенционалното производство.

Во делот на трошоците за сертификација да се покриваат 70% наместо досегашните 50%.

Наслов во два реда

Поднаслов

YaraMila™

Complex

НРК ѓубриво - Бисерни гранули

Вкупен азот	12,0%	Најголема густина	1.14кг/л
Нитратен азот	5,0%	Големина на гранула (2-4мм)	88%
Амонијачен азот	7,0%	Боја	зелена
Вкупно P ₂ O ₅	11,0%		
Растворлив P ₂ O ₅	7,7%	Бор	0,015%
Вкупно K ₂ O	18,0%	Железо	0,20%
Вкупно MgO	2,7%	Манган	0,020%
Сулфур (S)	8,0%	Цинк	0,020%

Комплетност

Секоја гранула на YaraMila™ подеднакво ги содржи декларираните N,P,K, сулфур, магнезиум и микроелементи.

Балансиран извор на азот

YaraMila™ вклучуваат избалансиран нитратен и амоњачен азот правејќи ги значително поефикасни отколку ѓубривата базирани на амониум.

YaraVera™

Amidas

Гранулирано азотно и сулфурно ѓубриво

Вкупен азот	40.0%
Уреа	35.0%
Амонијачен азот	5.0%
Сулфур (S ₀₃)	5.5%
Густина	1.3 кг/л
Боја	јасно жолта

Високи содржини на хранливи материи

YaraVera™ Amidas обезбедува истовремена примена на азот и сулфур во сооднос 7:1 што е споредлив со органска материја во почвата. Овој однос е идеален за растенијата и го намалува ризикот од испирање.

Содржината на сулфур во YaraVera™ Amidas ја подобрува ефикасноста на азотот од уреата со намалување на загубите од испарување на азотот до 35% на почви со ниска рН вредност.

Производител:
Yara International ASA
Bigdoy alle 2, N-0202, Осло, Норвешка

Застапник и дистрибутер:
МАГАН-МАК ДОО - Скопје, Македонија
Тел. 02/3216-147, Факс. 3216-158

Производство на квалитетен расад за **ДОМАТИ**

За успешно производство и постигнување на високи приноси кај домотот, основен предуслов е производство на квалитетен расад. Во многу земји постојат специјализирани претпријатија кои исклучително се занимаваат со производство на расад. И покрај тоа што кај нас многумина се обидоа да се занимаваат со оваа дејност, сè уште се нема постигнато видлив резултат – производство на големо количество квалитетен и здрав расад. Не би сакал јас да зборувам за тоа бидејќи тие самите си ги знаат проблемите или, пак, одгледувањето е во лоши услови.

Имено, условите што треба да се запазат во текот на производството на расад се следните:

Светлината – ако ја нема доволно, нема да има фотосинтеза. Во раното производство и раната сеидба секогаш има недостиг на светлина и затоа се појавува издолжување на расадот. Проблем се појавува и кога меѓусебно се засенчуваат растенијата при што е потребно навремено пикирање или раздалечување на саксите една од друга, во зависност од просторот со кој располагаме.

Многу е важно секое растение во расадопроизводството да има доволно простор за вегетација. Мораме да напоменеме дека во практиката многу често се среќава употреба на извалкана, нечиста фолија која не пропушта

доволно светлина и таквата фолија треба да се исфрли или да се избегнува нејзината употреба.

Температурата е еден од главните фактори за производство на расад уште од самиот почеток. Секое отстапување, било минусно или во позитива, доведува до бавно 'ртење и никнување. Кај голем дел од растенијата во расадопроизводството температурата од 25°C се смета за идеална.

Кај домотите, температурата во фазата на 'ртење треба да биде минимум 11°C и оптимална 25°C (16-29), а максималната 34°C. Нашите производители најчесто грешат во првата фаза на производството ('ртењето и никнувањето, поради лошото регулирање на температурниот режим).

За таа цел мора да се има термометри кои ја мерат минималната, максималната и моменталната температура, како и термометар за мерење на температурата на почвата. На тој начин ќе може да се следи температурата во секое време и навремено да се преземат потребните мерки за отстранување на негативностите.

Влагата, исто така, има големо значење во производството на расадот. Не треба да има големо отстапување од средината каде што се одгледува расадот. Во практиката идеална температура е 25°C. Поради превентива од болести по поникнувањето,

влагата на воздухот треба да биде 75-80%. Готовиот супстрат што се користи во производството на расадот е лесен, не содржи патогени, има регулирана рН вредност – киселост. Го има регулирано водно-воздушниот режим и има доволно храна за фазата во којашто се наоѓа.

Подготовка на супстрат од почва која не е испитана лабораториски не се препорачува. Таквиот супстрат може да содржи патогени, да има недостиг или вишок на храна што е многу опасно и овде имаме нерегулирана рН вредност.

Во текот на одгледувањето на расадот, големо внимание треба да се обрне на температурата на супстратот која треба да биде околу 25°C. По никнувањето, температурата треба да се намали на минимум 14°C, а на воздухот 14-18°C (ноќната може да биде за некој степен пониска), со цел да се спречи издолжувањето на расадот.

Кога има помалку светлина, многу важен фактор во производството на расадот од домати е температурата да биде пониска и обратно. За добар развој на кореновиот систем, температурата на супстратот не треба да биде под 14-15°C.

Наводнувањето треба да се врши со помали количества вода, но почесто. Ако има поголема влажност, треба со проветрување да се намали влажноста бидејќи преголемата влажност може да доведе и до уништување на расадот.

Пикирање – расадот кој е подготвен за пикирање треба да се пикира во саксии со поголема зафатнина или контејнери со поголеми отвори на келиите. Обично се отпочнува со пикирање кога листовите почнуваат да се прилепуваат или расадот има најмалку два прави листа. Најдобро се пикира кога супстратот во контејнерите има умерена влажност. По пикирањето расадот добро се залива и понатаму се одржува на пропишаната температура. Во текот на одгледувањето, расадот треба редовно да се заштитува. Во контролирани услови на одгледување треба да се направи следното:

- Контејнерите, ако се користени, да се потопат во 10% „варикина“ заради дезинфекција;
- Доколку се користи недезинфициран супстрат, се препорачува заливање со препаратот Signum 0,1% или со Acrobat MZ 0,2%;
- По добивањето на првиот пар листови, добро да се полие со Previcur energy (20-25 мл на 10 л вода);
- По една недела да се третира преку листот или фолијарно со препарат на база на Mankozeb, а ако има појава на инсекти, да се додаде и инсектицид;
- Извесно време пред изнесувањето на расадот на постојано место да се полие повторно со Signum 0,1% или со Previcur energy во пропишаното количество;
- За контрола на почвата од земјишни инсекти треба да се користи почвениот инсектицид Dursban G-5.

Пред употребата на пестицидите, производителот задолжително треба да се консултира со стручно лице од кое ќе добие совет за начинот на кој треба да изврши заштита или како превентивно да го користи препаратот. ●

Најчести проблеми во расадопроизводството

- Семето не никнува или слабо никнува, а тоа се темели на температурата, влагата (недоволно или вишок), погрешна pH вредност, повеќе соли (храна) кои ја блокираат водата, длабочината на сеидбата;
- Пропаѓање или угинување на штотуку поникнатите растенија, котиледоните се сушат и изгинуваат без одредени симптоми на стеблото, а тоа значи дека расадот е изложен директно на сончевите зраци коишто ги горат нежните делови, температурата е превисока или обратно, премногу ниска – измрзнување;
- Како најчест проблем се јавува полегнувањето на расадот (сушење на приземниот дел од стеблото и пропаѓање во вид на концентрични кругови), а до тоа доаѓа од инфициран супстрат или неповолни услови на одгледување, висока релативна влажност, недостиг на светлина. Затоа е потребно полевање со Previcur energy, Signum, Acrobat MZ или препарати на база на Mankozeb, како и максимална контрола на температурата и влажноста на воздухот;
- Бавен пораст на расадот со појава на некроза, сушење на рабовите на листовите, светла боја на листовите. Тоа значи дека има вишок на храна или дека времето е студено и облачно. Треба да се изврши контрола или анализа на супстратот и фолијарно да се прихрани;
- Издолжување на расадот доаѓа поради преголема густина на поставеност на растенијата и недоволно светлина. Во тој случај треба да се разместат саксии и да се снижи температурата.

Температурата – основа за добар квалитет на плодовите

Пишува: Дипл. инж. агр. Гоце Георгиевски

Доматите се многу чувствителни на ниските температури и мразеви. Препорачаната температура за складирање се разликува во зависност од зрелоста на плодовите. Одржувањето оптимална температура во текот на складирањето е еден од основните критериуми за обезбедување добар квалитет на плодовите што се транспортираат или чуваат.

Зрели зелени домати (зрелост во која доматите ја имаат постигнато бараната големина и цврстина, но бојата на тенката кожичка е сè уште во 90% од површината на плодот светло или темнозелена) – оптимална температура за дозревање на овие домати е меѓу 18 и 21°C, додека при температура меѓу 4 и 16°C овој процес ќе биде забавен, без опасност од развивање на гниење или други негативни појави. Зрелите зелени домати, исто така, можат да бидат оштетени од ниски температури уште додека се на растенијата, во поле. Плодовите што биле изложени на температура под 10°C една недела пред берба развиваат алтернариско гниење дури и при оптимална складишна температура. Исто така, треба да се има предвид дека ниските температури имаат кумулативен ефект кај доматите, што значи дека краткото изложување на ниска температура во текот на бербата и потоа уште еднаш во текот на транспортот и/или складирањето ќе резултира со оштетувања од измрзнување, исто како плодовите еднаш да биле подолготрајно изложени на таква температура.

Созревањето на доматите е предизвикано од присуството на етилен, кој тие самите го произведуваат. Сепак, во

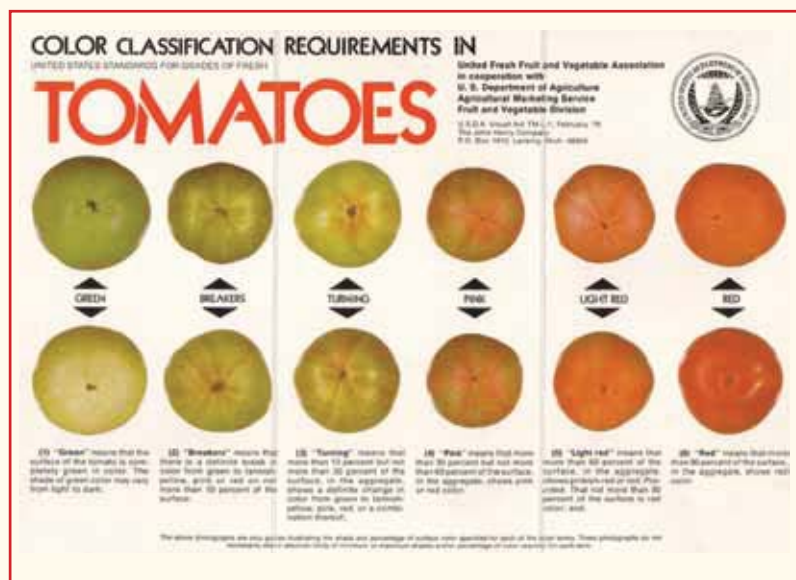
Плодовите што биле изложени на температура под 10°C една недела пред берба развиваат алтернариско гниење дури и при оптимална складишна температура

практиката е дозволено додавање дополнителен етилен за зелените домати. Оваа мерка не смее да се применува кај домати кај кои веќе е помината фазата на прекршување, односно промена на зелената во розова боја.

Светлоцрвените домати може да се складираат во период од една недела на температура од 10°C. Позрелите плодови толерираат пониска температура. На пример, цврстите зрели плодови може да се складираат неколку дена на 7 до 10°C. Подолгото складирање на зрелите плодови на температура под 5°C резултира со промена на бојата (пожолтување), скратување на рокот на употреба и намалување на цврстината. Кога е неопходно, за задржување на максималната зрелост на доматите наменети за брза консумација тие можат да се складираат на 0,5 до 1,5°C до три недели, но таквите домати се конзумираат веднаш по вадењето од складиштето, бидејќи нивниот рок на употреба е сведен на само неколку часа надвор од ладилникот.

За розово-црвените оранжериски домати се препорачува температура меѓу 10 и 13°C. Дозревањето се изведува на температура од 21°C, пред тие да се складираат на 10 до 13°C.

Истражувањата покажале дека атмосферата со 3% кислород и 97% азот го продолжува рокот на употреба и складирање на зрелите зелени домати до шест недели при температура од 13°C, без промена во квалитетот и вкусот на производот. ●

Балканот има услови за конкурентни земјоделски производи

ЕПИЦЕНТАР Интернационал Скопје, во рамките на проектот „Fresh Fruits and Vegetables Value Chain“ поддржан од Програмата Агбиз на USAID, разговараше со д-р Марита Кантвел за современите трендови во постбербените активности и земјоделското производство од балканскиот регион.

—го Кантвел, според вашето искуство, колку се важни обуките за постбербените техники за производителите и преработувачите на овошје и зеленчук. Дали овие обуки можат значително да ја променат нивната продуктивност и конкурентност?

Обуките за чување на земјоделските производи по берба претставуваат одлична можност за сите засегнати во вредносниот синџир за земјоделство да слушнат и да видат практични примери за новите постбербени технологии и опрема која го одржува квалитетот и ја подобрува безбедноста на крајниот производ на стандардизиран начин. UC Davis е светски признаена научна истражувачка институција која има фокус на земјоделството, лозарството и енологијата, биолошките науки и ветерината со

примена на најсовремени методи од научната практика во современото земјоделско производство. Резултатите до кои доаѓаат професионалците од оваа институција овозможуваат подобрување на земјоделското производство во сите фази, а со тоа и значително влијаат на продуктивноста и конкурентноста. Дополнително, овие обуки претставуваат ретка можност за претставниците од еден сектор, но со различни специјалности, да ги споделат своите искуства и да научат едни од други.

Имавте можност да слушнете за производството на земјоделски производи во регионот. Имајќи го предвид она што го видовте и слушнавте, дали мислите дека производството на Балканот е или може да биде конкурентно на глобалниот (или на европскиот) пазар?

Глобалниот пазар не препознава граници. Тоа што се бара е стандардизиран производ според пазарните потреби на одреден регион. Во таа смисла не постојат никакви ограничувања. Ограничувањата и предностите се појавуваат во географска и економска смисла кога се анализираат условите за производство, оддалеченоста од пазарите, времето потребно да стигне еден производ од фарма до трпеза, но и економските услови како потребни инвестиции, цената на производството, цената на транспортот, цената на пазарите и пазарните услови (тарифни бариери, слободна трговија и сл.). Од она што може да се забележи како првична слика, во балканскиот регион постојат огромни можности за создавање

на конкурентни земјоделски производи, кои ќе одговараат на пазарите во ЕУ. Потребни се по-сериозни вложувања во одредени земјоделски сектори за секоја земја поодделно избрани според можностите и конкурентската пазарна анализа. Вложувањата треба да го опфатат целиот вредносен синџир од снабдување со инпутите во производство до создавање на диверзифицирани земјоделски производи со стандарден квалитет и безбедност.

Постбербените активности имаат важна улога во агробизнисот во САД. Кои се најновите трендови во постбербените активности во САД?

Постбербените активности отсекогаш имале значајна улога во американското земјоделство и агробизнисот. Земајќи предвид дека станува збор за голем пазар, огромна конкуренција, како и сезонскиот аспект на производство на одредени производи во тој дел од светот, постбербените активности се основа на креирање и диверзификација на свежи производи и гаранција за безбедност и одржување на квалитетот на производите. Поради тоа во САД постојат голем број практики поврзани со разни производи од чистење и дезинфекција на одредени производи, преку соодветно класирање до соодветни пакувања во различна тежина и подготвени на различен начин (сечкање, чистење), пакување и нивно соодветно чување заради одржување на квалитетот. Комбиниран свежо сечкан зеленчук во мали пакувања без додатоци, комплети од свеж зеленчук за брза подготовка, свежи овошни мешавини и салати итн. – ова се само дел од производите што базираат на начинот на живот и барањата на американските потрошувачи. Самиот пазар ги креира потребите за одредени производи, а постбербените практики во голема мера можат да помогнат за диверзификација на производите.

Колку се важни стандардите за безбедност во процесот. Дали се тие само парче хартија за преработувачите или се збир на мерки кои ѓ помагаат на продажбата и ја гарантираат безбедноста на производите?

Стандардите за безбедност и квалитет се особено значајни. Тие се вашиот пасош на глобалните пазари. Стандардите за безбедност се осврнуваат на факторите што го определуваат квалитетот на еден производ и на тоа како тој квалитет да се задржи подолго време. Тие фактори се различни, но во основа го опфаќаат изгледот на производот (визуелната претстава), текстурата, вкусот, аромата и нутритивната вредност. Одржување на овие фактори на производите што подолго време е основа за конкурентност на земјоделските производи на пазарите. Од друга страна, безбедносните стандарди кои се применети и сертифицирани претставуваат гаранција за сите во вредносниот синџир од производител до потрошувачи дека производот е соодветно третиран и следен во целиот процес од фарма до трпеца. Затоа е значајно да се поседуваат, применуваат и постојано да се надградуваат. ●

Мали штетници кои предизвикуваат големи штети

ГОЛЕМИ ШТЕТИ

Покрај директните штети, овие вошки лачат големо количество медна роса која е идеална подлога за развој на габи-чадливки.

Пишува: дипл. земјод. инж. Благој Шоповски

Доколку внимателно погледнете на оголените овошни стебла во текот на зимските месеци, може да ги забележите штитовите на овие штетници. Станува збор за ситни инсекти со пречник од неколку милиметри. Во зависност од видот, обликот на штитот варира, а неговата форма може да биде овална или кружна. Тоа е зарез на површината, мазен или рапав, а неговата боја се разликува кај различни видови растенија.

Изграден е од восочни материи кои ги лачат посебни жлезди. Некои од овие вошки се покриени со восочна брашнеста превлака. Во зависност од видот, женката полага јајца под штитот, под сопственото тело или во специјално формирано кесе. Годишно имаат една или две, а ретко и повеќе генерации. За нив е карактеристична слабата подвижност, посебно кај женките. Подвижна е само ларвата од прв степен. По првото пресоблекување, повеќето видови ларви со својот устен апарат се прицврстуваат за подлогата и во таква положба остануваат до крајот на животот. Поради ваквиот начин на живот доаѓа до изразен полов диморфизам. Мажјаците видно се разликуваат од женките кои се бескрилни, често без или со редуцирани нозе, немаат пипки и покриени се со штит или восочен секрет. Мажјаците имаат послаба градба, имаат еден пар крила, добро развиени пипки, нозе и атрофиран устен апарат.

И покрај малите димензии, штитестите вошки предизвикуваат големи штети. Станува збор за изразено полифагни штетници. Во текот на вегетацијата нивното присуство е евидентирано на листовите и плодовите. Покрај директните штети, овие вошки лачат големо количество медна роса која е идеална подлога за развој на габи-чадливки. Меѓу најраспространетите е сливовата штитеста вошка – **Lecanium corni**, која освен на сливата, може да се најде на праската и на некои други растенија.

Калифорниската штитеста вошка, **Quadrispidiotus parniciosus**, е еден од најзначајните штетници на јаболкото и

крушата. Како резултат на реакција на ткивото на нејзиното присуство, на плодовите и леторастите се јавуваат црвенкасти дамки чија видливост се зголемува доколку се намокри со вода.

На праската и виновата лоза се среќаваат прасковата штитеста вошка **Lecanium persice** – дудова штитеста вошка. На виновата лоза се јавува и **Pulvinaria vitis** – лозова штитеста вошка.

Pseudaulacaspis pentagona

Согледувајќи ги проблемите што можат да настанат во текот на вегетацијата, стручната служба на „ХЕМОМАК ПЕСТИЦИДИ“ предлага заштитата против овие економски значајни штетници да започне уште во времето на мирувањето на вегетацијата со „Бело масло“ кое се употребува во количество 20-30 литри на хектар, со цел да се импрегнираат штитовите од штитестите вошки и така да се оневозможи дишењето на вошката. На тој начин вошката умира во сопствениот штит. За подобрување на инсектицидната активност, како против штитестите вошки така и против презимувачките форми на други инсекти кои се наоѓаат на самата површина или плитко навлезени во кората, го предлагаме системскиот инсекто-акарицид **PERFECTHION** во количество од 1,5 до 2 л/ха.

На самите растенија, освен штетните инсекти, присутни се и презимувачките форми на повеќе заболувања како што се кадравоста на листот на праската, шупликавоста на листот на праската, разните монилии, сипаничавоста и сл. Предлагаме употреба на препаратот **Funguran Oh** во количество од 3-4 кг/ха и на тој начин ќе имаме комплет-

на заштита, а со тоа се намалува и инфективниот потенцијал во текот на вегетацијата. ●

Употребата на оревод е многу широка, па затоа и нема никакви проблеми со неговиот пласман. Се претпоставува дека побарувачката на ова овошје постојано ќе расте и затоа треба да се направи добра стратегија

Бизнис-идеја која вреди пари

Оревод како култура им е познат на луѓето многу одамна и се одгледува уште од античките времиња. Според статистичките податоци на ФАО, во 2009 година биле произведени 2.282.264 тони ореви во светот. Во целокупното производство Кина го зазема првото место со 42 проценти од вкупното производство. Меѓу најголемите производители на ореви во 2009 година се најдоа САД на второто место, Турција на третото место, а веднаш по неа се Украина и Франција.

Употребата на оревод е многу широка, па затоа нема никакви проблеми со неговиот пласман. Се претпоставува дека побарувачката на ова овошје постојано ќе расте и затоа треба да се направи добра стратегија, да се садат побаруваните сорти, а на работата со ореви да се пристапи професионално.

Македонија има голем потенцијал за одгледување на ова благородно растение ако се земе предвид дека оптималните температурни услови за одгледување на орев се 20 до 35 Целзиусови степени. Оревод може да издржи температурни разлики од -25°C до 42°C. Ако растението е изложено подолго време на максималните температурни граници, тогаш мора да се преземат соодветни превентивни мерки.

Оревод може да вирее на секакви почви. Но, ако почвата е богата, хумусна или глина, тогаш оревод добро се развива и дава богат род. Многу е важно да се внимава ова растение да не се засадува на почви каде што има подземни води.

При подолга изложеност на повисоки температури, во критични периоди, потребно е повремено залевање со вода за да се добие богат принос и добар квалитет.

Пред да се засади ова растение, треба добро да се обработи земјиштето. Потоа се отвора дупка со димензии 80 x 80 см, со длабочина од 100 см.

Најпогодно време за засадување на ореви се месеците октомври и ноември, но во последно време фармерите ја садат оваа култура и во периодот од мај до септември.

Меѓу најбараните сорти на пазарот се „хартли“, „хауард“, „чендлер“, „франкет“, „педро“ „јалова 1,2,4“, „себин“ и „билечик“.

Ореот што ќе се сади претходно мора да биде калемен. Калемениот орев веднаш дава плод, крошната не е многу бујна, така што може да се сади и на помало растојание. Идеално растојание помеѓу растенијата во овоштарникот е 7 x 7 метри. Во овој случај, за да засадите еден хектар, потребни ви се 150 до 250 садници.

Сортните ореви почнуваат да раѓаат плодови по третата година од засадувањето, а поголем род за остварување на финансиски приход може да очекувате по петтата година. ●

Ова растение е многу благородно. Покрај плодовите, кои може да се користат сурови, без никакви претходни преработки, кората, дрвото и корените на ореот наоѓаат широка примена во индустријата и имаат многу голема вредност. Ореот е многу здрава храна со висока нутритивна вредност, па поради тоа во последно време сè повеќе расте побарувачката за оваа култура. Плодот на ореот содржи 3,5 проценти вода, 55 до 77 проценти јаглехидрати, како и голем број минерали како калциум, фосфор, магнезиум, флуор, натриум и калиум. Од витамините во ореот најмногу се застапени: А, Б1, Б2, Б6 и Ц. Ова растение има огромна хранлива вредност. Еден килограм ореви содржат околу 7.000 калории.

Потпорната конструкција – основа за квалитетен производ

Пишуваат: Крум Бошков, Никола Митев

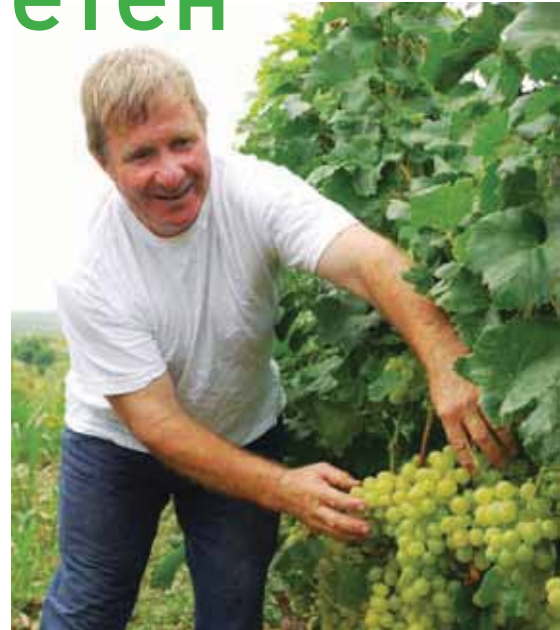
Дизајнот на потпорната конструкција при производството на трпезно грозје има огромно влијание врз карактеристиките на насадот, лозата, ластарот и грозјето. Некои трпезни сорти даваат квалитетно грозје и на шпалерна потпорна конструкција, каде што се помали растојанијата помеѓу редовите и помеѓу лозите во редот што влијае на поголемиот број лози на еден хектар. Во овој случај, помалото оптоварување со грозје на една лоза доведува до поголем процент на оплодени зрна и поголема содржина на шеќер во ширата.

Ја испитувавме разликата помеѓу квалитетот на грозјето и приносот на сортата „викторија“ во однос на две потпорни конструкции, шпалир и одрина. За да го спроведеме ова истражување, потребно беше да се набере целото грозје од четири лози со просечна развиеност. Потоа беше измерен приносот на секоја лоза посебно со мерење на секој грозд набран од лозата. На крај беше извршена статистичка обработка на податоците, сортирани врз основа на земени просечни проби за анализа на гроздот, зрното, хемискиот состав на ширата и визуелните карактеристики на гроздот.

Со ова истражување дојдовме до следните резултати:

Приносот кај двете потпори изнесува приближно 40 т/ха. Кај одрината, се добива принос од 15,4 т/ха од гроздови со маса над 700 грама и 17,7 т/ха со гроздови од 400 до 700 грама или вкупно околу 30 т/ха грозје од екстра класа. Кај шпалирот, се добива принос од 3,8 т/ха од гроздови со маса над 700 грама и 16,4 т/ха со гроздови од 400 до 700 грама или вкупно околу 20 т/ха грозје од екстра класа.

Гроздот добиен на одрина во однос на шпалирот е поголем, со поголеми зрна, поразвиена гроздинка со мал број слаборазвиени зрна. Зрната на гроздот добиени на одрина се значително поголеми, со зелена боја и многу пријатен, неутрален вкус. Гроздот добиен на шпалир е со неправилна форма, издолжена и жилава гроздинка, со голем број слаборазвиени зрна. Зрната се помали, жолти со нехармоничен вкус во кој доминира шеќерноста. ●

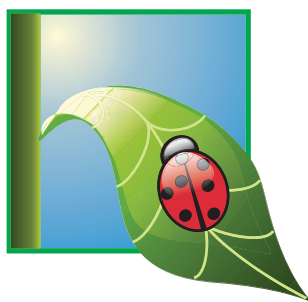

Показател	Одрина т/ха	Шпалир т/ха	Одрина - Шпалир т/ха
Принос на грозје			
Број на гроздови/лоза	53,0	40,7	12,3
Маса на гроздот грама од сите гроздови	466,0	294,9	171,2
Принос кг/лоза	24,2	12,0	12,1
Број на лози/ха	1.667	3.333	-1.666
Принос т/ха	40,3	40,1	0,2
Принос од грозд со тежина од 1 кг	6,3	1,1	5,2
Принос од грозд со тежина од 0,7-1 кг	9,1	2,7	6,4
Принос од грозд со тежина од 0,4-0,7 кг	17,7	16,4	1,3
Принос од грозд со тежина од 0,2-0,4 кг	4,5	13,7	-9,2
Принос од јагурина тежина помала од 0,2 кг	2,6	6,2	-3,5
Грозд и зрно – просечни вредности на најголемите гроздови			
Маса на гроздот	850,0	760,0	90,0
Маса на мали зрна во гроздот г	16,0	25,0	-9,0
Маса на едно големо зрно г	8,0	7,3	0,7
Маса на едно мало зрно г	1,8	0,6	1,2
Показател на составот на гроздот	54,2	72,5	-18,3
Број на големи зрна	103,0	100,0	3,0
Број на мали зрна	9,0	41,0	-32,0
Маса на најголемото зрно г	17,1	13,2	3,9
Должина на најголемото зрно см	3,8	3,1	0,8
Ширина на најголемото зрно см	2,8	2,7	0,1
Маса на 100 зрна	103,3	86,0	17,3

Нови хибриди пченка

syngenta 2012

ХРОМОС ПЕСТИЦИДИ

ул.: Даме Груев 5/3;
1000 Скопје
тел.: (02) 3113 292;
факс: (02) 3237 413

NK Columbia **FAO 450**

Дволиниски хибрид
Хибрид за производство на зрно и силажа
Оптимален склоп: 70.000 до 75.000 растенија/ха

Просечен принос на суво зрно: 12.269 кг/ха
Рекорден принос на суво зрно: 15.167 кг/ха

Просечен принос на силажа: 65.144 кг/ха
Рекорден принос на силажа: 75.510 кг/ха

NK Рако **FAO 490**

Дволиниски хибрид
Хибрид за производство на зрно и силажа
Оптимален склоп: 70.000 до 75.000 растенија/ха

Просечен принос на суво зрно: 12.388 кг/ха
Рекорден принос на суво зрно: 15.524 кг/ха

Просечен принос на силажа: 67.775 кг/ха
Рекорден принос на силажа: 82.278 кг/ха

NK Helico **FAO 550**

Дволиниски хибрид
Хибрид за производство на зрно и силажа
Оптимален склоп: 65.000 до 70.000 растенија/ха

Просечен принос на суво зрно: 12.780 кг/ха
Рекорден принос на суво зрно: 15.398 кг/ха

Просечен принос на силажа: 66.753 кг/ха
Рекорден принос на силажа: 79.311 кг/ха

NK Maverik **FAO 590**

Дволиниски хибрид
Хибрид за производство на зрно и силажа
Оптимален склоп: 60.000 до 65.000 растенија/ха

Просечен принос на суво зрно: 12.672 кг/ха
Рекорден принос на суво зрно: 12.730 кг/ха

Просечен принос на силажа: 59.990 кг/ха
Рекорден принос на силажа: 77.380 кг/ха

NK Sycora **FAO 620**

Дволиниски хибрид
Хибрид за производство на зрно и силажа
Оптимален склоп: 60.000 до 65.000 растенија/ха

Просечен принос на суво зрно: 12.988 кг/ха
Рекорден принос на суво зрно: 15.524 кг/ха

Просечен принос на силажа: 67.775 кг/ха
Рекорден принос на силажа: 82.278 кг/ха

Потенцијал претворен во реалност ...

Органското производство примамливо за овчарството

За ваквиот начин на производство најважно е да се води редовна евиденција. Стоката не смее да се храни со концентрати, па затоа се потребни многу вложувања за да се исполнат посебните услови, органски произведена храна, доволно покриен простор за секое грло овца поединечно или 1,5 квадратни метри.

Пишува: Александар Петрески

На околу 16 километри западно од општина Велес, во средното сливно подрачје на реката Тополка, се наоѓа селото Клуковец. Се издига на надморска височина од 350 метри. Во него живеат околу 200 жители коишто претежно се земјоделци – сточари. Земјоделското производство во најголемиот број случаи е главен извор на егзистенција за овие луѓе.

Екипата на „Моја земја“ го посети семејството Скендерови кои имаат фарма со 500 грла овци. Фари Скендеров е главниот земјоделец на оваа фарма.

„Бизнисот со овци пред пет години го наследив од мојот татко, но не застанав тука. Заедно со брат ми ја основавме фирмата „Браќа Скендерови“ – ДООЕЛ и од конвенционално преминавме на органско производство за што поседуваме и Сертификат за органско производство“, вели Фари. Според него, органското производство е предизвик и од него може да се заработува.

За ваквиот начин на производство најважно е да се води редовна евиденција. Стоката не смее да се храни со концентрати, па затоа се потребни многу вложувања за да се исполнат посебните услови, органски произведена храна, доволно покриен простор за секое грло овца поединечно односно 1,5 квадратни метри.

„Бидејќи органското производство е скапо, решив да формирам целокругна исхрана во одгледувањето на овците. Храната за стоката која е органски произведена е многу скапа и затоа почнав сам да си ја произведувам. На почетокот немав доволно земја за да произведувам храна за стоката, па аплицирав за земја преку Програмата за распределба на државно земјиште под закуп и добив седум хектари. На оваа површина сега произведувам јачмен, пченица, овес и царевка. За да биде храната органски произведена, ја губрам со арско губре кое, исто така, го собирам од фармата“, вели Фари.

ProCredit Bank

**На барање на претпријатијата
продолжуваме
со кампањата до**

"Фурна "Десетка"

"Магнус Инженеринг"

"Орхидеја Дони"

**КРЕДИТНА ЛИНИЈА
ОД 5.000 - 100.000 ЕУР**

- само со меница
- 0% провизија при исплата
- фиксна каматна стапка

02 2446 000

www.procreditbank.com.mk

ProCredit Bank

ЗЕМЈОДЕЛСКИ КАЛЕНДАР 2012

ЈАНУАРИ - КОЛОЖЕГ

П	В	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ФЕВРУАРИ - СЕЧКО

П	В	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			

МАРТ - ЦУТАР

П	В	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

АПРИЛ - ТРАВЕН

П	В	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8

МАЈ - КОСАР

П	В	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13

ЈУНИ - ЖЕТВАР

П	В	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

Земјоделски активности:

ЈАНУАРИ

- Берба на зимска зелка
- Производство на расад (липер)

ФЕВРУАРИ

- Закројување на лозјето
- Производство на расад (бостан)

МАРТ

- Расадување на раноградинарски зеленчук

АПРИЛ

- Продажба на јагњина
- Производство на расад (праска)

МАЈ

9	10	11	12	13	14	15		
16	17	18	19	20	21	22		
23	24	25	26	27	28	29		
30								

Јули - ЗЛАТЕЦ

П	В	С	Ч	П	С	Н		
		1						
2	3	4	5	6	7	8		
9	10	11	12	13	14	15		
16	17	18	19	20	21	22		
23	24	25	26	27	28	29		
30	31							

ОКТОМВРИ - ЛИСТОПАД

П	В	С	Ч	П	С	Н		
1	2	3	4	5	6	7		
8	9	10	11	12	13	14		
15	16	17	18	19	20	21		
22	23	24	25	26	27	28		
29	30	31						

14	15	16	17	18	19	20		
21	22	23	24	25	26	27		
28	29	30	31					

АВГУСТ - ЖИТАР

П	В	С	Ч	П	С	Н		
		1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12		
13	14	15	16	17	18	19		
20	21	22	23	24	25	26		
27	28	29	30	31				

НОЕМВРИ - СТУДЕН

П	В	С	Ч	П	С	Н		
			1	2	3	4		
5	6	7	8	9	10	11		
12	13	14	15	16	17	18		
19	20	21	22	23	24	25		
26	27	28	29	30				

11	12	13	14	15	16	17		
18	19	20	21	22	23	24		
25	26	27	28	29	30			

СЕПТЕМВРИ - ГРОЗДОБЕР

П	В	С	Ч	П	С	Н		
					1	2		
3	4	5	6	7	8	9		
10	11	12	13	14	15	16		
17	18	19	20	21	22	23		
24	25	26	27	28	29	30		

ДЕКЕМВРИ - СНЕЖНИК

П	В	С	Ч	П	С	Н		
					1	2		
3	4	5	6	7	8	9		
10	11	12	13	14	15	16		
17	18	19	20	21	22	23		
24	25	26	27	28	29	30		
31								

Собирање на ран компир
Наводнување, прихрана и заштита на
оризовите полиња

ЈУНИ

Започнување на жетва
Берба на цреси

ЈУЛИ

Берба на јагоди
Берба на бостан

АВГУСТ

Берба на праски и астаско грозје
Берба на грав

СЕПТЕМВРИ

Гроздобер
Собирање пипер за ајвар

ОКТОМВРИ

Берба на јаболка
Сеидба на житни култури

НОЕМВРИ

Берба на морков
Прихрана и заштита на зимска зелка

ДЕКЕМВРИ

Продажба на тугун
Сеидба на марула и млад кромид

Земјоделски настани:

- Февруари :**
  - Денови на лозарите, отпочнување на сезоната и прво кроење на лозјето (голем собир на земјоделци)
- Мај :**
  - Денови на пченицата (Скопје)

- Јуни :**
  - Ден на одгледувачите на овци (Галичник)
- Септември :**
  - Тиквешки Гроздобер (Кавадарци)
  - Денови на оризот (ликковна изложба, традиционални јадења од ориз, фолклорни концерти - с. Оризари - Кочанско)

- Натпревар со трактори (Битола)**
- Земјоделски саем (Скопје)**
- Денови на медот (Куманово)**
- Октомври :**
  - Вино Фест (Скопје)

02 2446 000

info@procreditbank.com.mk

www.procreditbank.com.mk

Саемски календар 2012

Меѓународен саем
за земјоделство
и прехранбена
индустрија
20 до 29 Јануари 2012
Берлин, Германија

Меѓународен саем на Вино
28 февруари до 1 март 2012
Брно, Чешка

ISTANBUL
FOOD-TECH
2012

Саем за храна и пијалаци
20 до 23 септември 2012
Истанбул, Турција

24 интернационален саем за
земјоделска механизација
1 до 5 февруари 2012
Солун, Грција

Меѓународен саем
за вино и алкохолни
пијалаци
04 до 06 март 2012
Дизелдорф, Германија

BURSA
AGRICULTURE

Саем за земјоделство
26 до 30 Септември 2012
Бурса, Турција

Меѓународен саем за земјоделство
05 до 08 Февруари 2012
Будимпешта, Унгарија

Меѓународен саем за
земјоделство
06 до 10 март 2012
Пловдив, Бугарија

Саем за земјоделство храна и пијалаци
24 до 27 октомври 2012
Приштина, Косово

Меѓународен саем
за свежо овошје и
зеленчук
08 до 10 Февруари 2012
Берлин, Германија

Меѓународен саем за вино
15 до 18 март 2012
Пловдив, Бугарија

Скопски саем
Skopje Fair

АГРОФУД
меѓународен саем за широка
потрошувачка
07-10 Октомври 2012
Скопје, Македонија

Саем на органски производи
15 до 18 февруари 2012
Нинберг, Германија

Меѓународна изложба на вина и
алкохолни пијалаци
25 до 28 март 2012
Верона, Италија

Саем за храна и пијалаци
6 до 9 декември 2012
Истанбул, Турција

АПЕКТЕК
SRBIJA 2012
Београд, 18-19. фебруар

Државен пчеларски саем и
симпозиум на Апимондија
18 до 19 февруари 2012
Белград, Србија

Саем за вино
09 до 12 Мај 2012
Загреб, Хрватска

Avrasya Tarım 2011 Aggro Eurasia 2011

Саем за земјоделство
16 декември 2012
Истанбул, Турција

Меѓународна
специјализирана
изложба на вина
23 до 25 февруари 2012
Одеса, Украина

NOVOSADSKI SAJAM

79. меѓународен саем за земјоделство
12 до 18 Мај
Нови Сад, Србија

Информации околу тоа како
да ги посетите саемите
можете да добиете во
канцелариите на ФФМ.

Фари е еден од ретките земјоделци кои во овчарството гледаат исплатлива земјоделска гранка и смета дека треба во неа повеќе да се вложува и да се има стратегија за развој. Тој планира да го зголеми бројот на грлата. Овој период е време на објагнување. Досега му се објагниле околу 130 овци, а наскоро очекува уште 200 јагниња да заблеат во неговото стадо. За следната година планира да го зголеми стадото со уште 150 грла.

Волната од овците ја собира сам и ја продава на приватни лица. Дневно произведува и околу 250-300 литри млеко за кое има загарантиран пласман – го носи во соседното село Оризари каде што го предава на една млекарница. Дел од млекото го преработува и од него прави прекрасни биено сирење за своја душа, но и за оние кои сакаат да си купат. Сепак вели дека најголем бенефит има од продажбата

на јагниња за кои најчесто има и организиран пласман во Штип. Цената на јагнето за Божиќните празници изнесуваше 200 денари за килограм.

Фари досега ги добил половина од субвенциите, поточно оние за земјоделските производи, а чека да ги земе и субвенциите за овците. Субвенциите за органско одгледување на овци се за 50 отсто повисоки отколку оние кај конвенционалното или околу 1.300 денари по грло, пари за кои вели дека навистина му се од огромна помош.

Откако добро ги нахранивме нашите очи со прекрасните пејзажи на селото Клуковец, се поздравивме со Фари кој остана на фармата да си ги заврши дневните обврски. Пред да си замине, му посакавме за некоја година да го удвои стадото и да стане уште поголем фармер. ●

Клека и Сомина опасни за добитокот

Клеката, покрај тоа што е отровна, се користи и за производство на ракијата која е одличен лек за луѓето со тегоби во желудникот

Пишува: д-р Елизабета Мискоска – Милевска, доцент на Факултетот за земјоделски науки и храна, Скопје

Плодовите на *Juniperus communis* или модра смрека или клека, многу одамна им биле познати на луѓето и биле ценети како средство за сузбивање на заразни болести. Биле користени како средство против чума, колера и многу други болести и тегоби. Постои мислење дека ракијата која се подготвува од ова растение е одличен лек за луѓето со тегоби во желудникот. Ова растение, освен како лек, се користи и како зачин.

Модрата смрека претставува зимзелена, средновисока грмушка или ниско дрво кое се разгранува уште од земјата. Ретко расте како дрво и формира стебло со висина 1-2 метра. Во одредени случаи постојат исклучоци кога растението формира стебло и до 12 м. На почетокот кората на стеблото е мазна, а подоцна се избраздува и одвојува во форма на луспи. Ова растение се карактеризира со многу бавен раст и притоа може да достигне длабока старост. Листовите се игличести, сместени по три во пршлени. Растението е дводомно, додека цветовите се еднополови и се развиваат во пазувите на листовите, на средината од гранките, во текот на пролетните месеци (април и мај), во зависност од надморската висина. Се размножува со семе и вегетативно со резници. Плодот е бобинка која прво има зелена боја, а во зрелата фаза добива модра боја и е покриен со тенок восочен слој. Плодовите содржат по три долги, светлокафеави семки, а созреваат наесен дури во втората или третата година по цветањето. Токму затоа растението истовремено носи и зелени и зрели (модри) плодови.

Се среќава во низински и планински предели, во светли борови и брезови шуми, необработливи, запуштени, суви, оголени и каменести места. Обично успева на кисели почви.

Плодовите на ова растение имаат диуретско дејство и наоѓаат примена како лек во форма на чаеви, сокови и мармалади. Сувите плодови содржат околу 33% шеќери, 10% смоли, 1-2,5 % етерични масла, малку гуми, танини, органски киселини и флавоноски гликозиди. Етеричното масло содржи 40-70 различни терпени.

Честото консумирање како и внесувањето на поголеми количества од ова растение при исхраната може да влијае штетно на бубрезите, дури и да предизвика воспаление. Труења со модра смрека се забележани и кај домашни животни. Отровноста на ова растение се должи на етеричното масло кое предизвикува воспаление на дигестивниот тракт, бубрезите, како и оток на белите дробови.

Модрата смрека е многу отпорна и издржува силни мразеви и големи суши.

Топчестите плодови се берат од почетокот на есента па сè до зимата, во зависност од надморската висина на која расте ова растение. Плодовите, кои се наоѓаат само на женските растенија, имаат пријатен и ароматичен мирис и горко-сладок, смолест вкус. Во свежа сосојба, плодовите воопшто

не се вкусни за јадење, па затоа многу поголема примена наоѓаат во сува состојба како зачин и лек, како суровина за добивање етерични масла, како и за преработка во разни видови ракија. По бербата, плодовите треба добро да се исушат и најдобро е да се чуваат во стаклени садови. Како зачин се додаваат при подготовка на месо, особено дивеч затоа што го отстрануваат специфичниот мирис на месото што на некои луѓе не им годи. Во скандинавските земји ова растение се користи за подготовка на посебен вид пиво, во Франција за производство на вино, додека во Германија се приготвуваат посебни сосови и оцет. ●

Juniperus Sabina или планинска сомина, полегната смрека или смрделика, е самоникната, зимзелена, ниска грмушка, поретко мало дрво со висина 2-6 м. Кората на стеблото е сива, а подоцна црвенокафеава и се лупи во форма на лушпи. За разлика од модрата смрека, има лушпести иглички. Плодовите зреат наесен. На почетокот се зелени, а по зреењето добиваат модроцрно обојување и имаат восочна прекривка. Планинската сомина се размножува со семе или вегетативно со резници.

Ова растение расте на ридови и во планински предели, најчесто над 1.000 метри надморска висина. Се среќава на сончеви места, на сува и неплодна почва. Повеќе форми од ова растение се одгледуваат како декоративни насади.

Уште многу одамна ова растение се користело во народната медицина како средство за абортирање, па затоа често доаѓало до негова злоупотреба. Станува збор за опасно и отровно растение. Сите негови делови, особено плодот и листовите, содржат многу отровно етерично масло составено главно од сабинол, L-сабинел и D-сабинел, потоа гликозиди и други материји. Етеричното масло е многу отровно и може да предизвика и смрт кај човекот. Доколку се конзумира, предизвикува воспаление на дигестивниот тракт, крваво повраќање, дијареа, грчеви, воспаление на бубрезите проследено со засилено мокрење, крвавење на матката што може да доведе до абортус.

Труењата кај животните се случајни, иако плодовите на ова растение имаат силен непријатен мирис и одвратен вкус. Смртните дози варираат кај различни животни. На пример, смртното количество етерично масло за мачка изнесува 3,6 г, а за куче 7-22 г. Особено се чувствителни говедата, додека коњите може да поднесат 120-360 грама растителен материјал од планинска сомина, без видливи последици. Труењата кај животните со планинска сомина се манифестираат со лигавење, тресење, тахикардија, отежнато дишење, намалена телесна температура и парализа. Исто така, доаѓа до крварење на дигестивниот тракт, воспаление на бубрезите, мочниот меур и матката, како и точкести крвавења под stomакот.

ПОСТРОЈКИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА БРИКЕТИ ОД БИОМАСА - СЛАМА СЕНО СОЈА

НАЈФТИНО ГОРИВО ЗЛАТЕН ЈАГЛЕН
БРИКЕТИ ОД БИОМАСА
ИСКРИСТЕТЕ ГИ РАСТИТЕЛНИТЕ ОТПАДОЦИ
ЗГОЛЕМЕТЕ ГО ВАШИОТ ПРИХОД

БРИКЕТИ- ЕФИКАСНО ГОРИВО
БЕЗ ЛЕПАЦИ И ШТЕТНИ ПРИМЕСИ
Овластен дистрибутер за Македонија

Agrogas

Милутин Миланковиќ 120 а; 11070 Нов Белград
Tel/Fax: (+ 381 11) 311 47 29; (+ 381 11) 213 94 93
E-mail: agrogas@agrogas.co.rs; Србија
www.agrogas.co.rs

Македонската почва погодна за ЖОЛТИОТ ЛЕК

Кантарионот – мелем за повреди, лек за кожа и за добро расположение

Пишува: проф. д-р Златко Арсов

Бидејќи има изразени потреби од топлина, треба да се одбираат терени изложени на сонце. Многу е важно парцелата на која се сади кантарионот да биде изложена на циркулација на воздухот со цел да се намали веројатноста за развој на болести.

Како повеќегодишно растение, не оди во класичен плодоред. Сепак, негови најдобри претходници се оние кои не дозволуваат на почвата да се развиваат плевели. Појавата на плевели во првата година може да го компромитира посевот. Треба да се внимава да не се сади на површини на кои претходно биле засадени култури кои биле заболени од т.н. болести на венење.

Бидејќи останува на истата парцела повеќе години, почетната обработка на почвата треба да биде на што поголема длабочина (длабоко орање од 30 до 40 см). Потоа следува култивирање со дисков култиватор и на крај, фина подготовка на почвата (браносување). Почвата треба да биде подготвена за есенско садење.

Кантарионот поволно реагира на ѓубривата, како на органските, така и на минералните. Ако се ѓубри со арско ѓубре, тоа треба да се внесе во почвата во текот на нејзината подготовка и тоа од 30-50 т/ха. Минералните ѓубрива се внесуваат непосредно пред сеидбата во зависност од плодноста на почвата.

Ова благородно растение се размножува со семе и тоа преку производство на расад. Искуствата покажуваат дека најдобро е расадот да се произведува во т.н. ладни леи. Сеидбата се изведува во текот на месец јули. Семето рамномерно се распоредува по површината на леата и лесно се притиснува, со цел да се овозможи подобар контакт со почвата и лесно усвојување на водата. За сеидба се потребни се 0,5 грама семе на еден квадратен метар леа. Семето не се покрива со арско ѓубре бидејќи рти во присуство на светлина.

Леите треба да се засенчат заради заштита од јако сонце и испарување. На овој начин посеаното семе никнува за две недели. Леите редовно треба да се полеваат, а по потреба и да се прихранат. Вака произведе-

Кантарионот е повеќегодишна билка со жолти цветови која расте насекаде низ ливадите и планинските падини на европскиот континент, а присутна е и на нашето поднебје. Расте по дабови и борови шуми, полјанки, ливади и пасишта. Може да се најде и на низински и на планински терени на надморски височини до 1500 метри, со врнежи помалку од 500 мм годишно.

Оваа билка, засега, не се одгледува како културно растение во земјава, иако постојат погодни почвени и климатски услови. Откуп постои, но тој е насочен кон растенијата кои се собираани од собирачите на билки.

Кантарионот е повеќегодишно зелјесто растение. Секоја година од базот се развиваат поголем број стебла кои достигнуваат висина од 60 до 100 см. Стеблата се цврсти и на врвот се разгрануваат. Листовите по форма се издолжено јајцевидни, со ситни точки. Цветовите се светложолти со многу темни точки кои содржат разни пигментни материји (хиперин, хиперфорин и др).

Сепак, кога се засадува и се прави повеќегодишен насад, бара длабока, плодна почва со поволни физичко-хемиски карактеристики на кои кантарионот дава најдобри приноси.

Кантарионот има изразена лековита моќ. Го употребувале и во стариот Египет и во Грција, а има голема употреба и кај нас.

Се користи како лек за рани и гребаници, како антисептик, против гастритис и чир на желудникот. Во последната деценија сувиот екстракт од кантарионот станува сè попопуларен и како средство за третман на депресија и анксиозност, а постојат и многубројни научни истражувања кои ја потврдуваат неговата употреба. Неговото дејство не е резултат само на една посебна активна материја, туку тоа се должи на заедничкото фармаколошко дејство на повеќе разни материји. Сепак, треба да се внимава на неговата употреба бидејќи може да се појават несакани ефекти при употреба со други лекови.

дениот расад до есен доволно е развиен и веќе во првата година по садењето дава задоволителен принос на цвет. Се сади на меѓуредово растојание од 50-70 см, а растојанието во редот не треба да биде помало од 30-40 см. Според тоа, за садење на еден хектар површина се потребни од 36.000 до 66.000 растенија кои се садат од есен.

Во зависност од заплевеленоста на парцелата, потребно е да се изведува меѓуредово окопување бидејќи младите растенија се многу осетливи на плевел, па насадот во почетната фаза треба да се одржува чист.

Прихранувањето обично се врши два пати во текот на вегетацијата со 100-150 кг/ха KAN. Кон крајот на вегетацијата се внесуваат и 150-200 кг/ха NPK губрива кои се искористуваат во следната реколта.

Бидејќи од кантарионот се користи само горниот дел на растението, по жетвата неопходно е остатокот од стеблото да се покоси и да се изнесе од парцелата. Доколку сте во можност, добро би било кантарионот да се наводнува по првиот откос и во тој случај се остварува и втор откос.

Кантарионот се коси два пати годишно. Во првата година на одгледување, првото косење е кон крајот на јули, а второто во август. Во ридско-планинските реони во првата година од одгледувањето се добива само еден откос. Во следните години ова растение редовно дава по два окоса.

При собирањето на растението се коси горниот дел на стеблото со цветовите во должина од 25 см. Се бере во фаза на полно цветање, т.е. кога на некои цветови ќе почнат да им опаѓаат венечните ливчиња, по оплодувањето. Откако ќе се искосат врвовите, брзо се регенерира и развива нови цветни стебла. Вториот откос стасува за косење околу 40-50 дена по првиот. Втората берба е со послаб квалитет, особено по однос на содржината на хиперацин.

Откако ќе ја соберете билката, преминувате на фазата сушење.

Помали количества можат да се сушат и по природен пат во темна просторија, но со проветрување. Дебелината на слојот за сушење не смее да биде поголема од 10 см. Поголеми количества од ова растение најдобро е да се сушат во сушилници со топол воздух на температура од 50°C со воздушна циркулација. Исушениот кантарион мора да го задржи природниот изглед и карактеристичниот мирис. Грубите и одрвенети делови од стеблото треба да се отстранат. Од 4 кг зелена маса по процесот на сушење се добива 1 кг сув кантарион.

Во првата година, може да се добијат и до 2.000 кг/ха сушен кантарион. Во втората година приносот е поголем и може да изнесува од 4.000 до 5.000 кг/ха сува херба. ●

Кантарионот цвета од јуни до август. Плодот е чаура исполнета со семе, кое е ситно, издолжено, црно или кафено и зрее во август и септември. Растението добро ја поднесува сушата и ниските температури и може да се одгледува скоро на сите типови почва. Нема потреба од многу внимание така што успева и на сиромашни ридско-планински терени.

Пласманот виновен за малото производство

Оваа култура пред неколку години бележеше поголема застапеност на нашите површини, но во последно време сè почесто кикиритки се увезуваат од други држави

Пишува: Дипл. инж. агр. Стојан Глигоров

Кикиритка или „Arachis hipogaea“ припаѓа на фамилијата мешункасти растенија со потекло од Јужна Америка. Плодот е богат со белковини, минерали и витамини и не содржи холестерол.

Кикиритката е едногодишно зелјесто растение, со висина на стеблото од 30 до 50 см. Цветовите се со жолта боја. По оплодувањето, цветните дршки се развиваат по површината, се окопуваат околу 5 см под површината, формираат плодови во форма на здрвенета чашка, мешунка што претставува единствен случај во растителното производство.

Оваа култура успева на топли површини, во топли климатски региони. Кај нас е застапена во струмичкиот регион каде што се одгледува на индивидуални или мали површини и тоа најмногу под Беласичката котлина или во подножјето на планината Беласица.

Пред сеидбата се третира со почвени инсектициди, на пример Dursban G-5 и тоа 2-3 кг на 1.000 м² во бразди или редови. Потребно е и основно ѓубрење со НПК ѓубрива со чија комбинација се зголемува присуството на елементот калиум. Во понатамошното одгледување е потребно и едно прихранување и повремено наводнување. Наводнувањето не треба да биде обилно бидејќи

кикиритката е растение кое не успева на голема влажност. Таму каде што влажноста не е регулирана плодовите се неквалитетни, бојата на лушпата поцрнува и самото растение пропаѓа.

Бербата на кикиритката се одвива во септември при топло и сончево време, а приносот се движи од 2.000 до 2.500 кг/ха (во лушпа). Кикиритката може да се употребува или пласира на пазарот кога добро ќе се исуши, како лушпата така и плодот или зрното.

Покрај употребата на плодот во кондиторската и прехранбената индустрија, вегетативната маса се употребува како силажа во исхраната на стоката чија хранлива вредност е многу слична на вредноста на детелината или луцерката.

Оваа култура пред неколку години бележеше поголема застапеност на нашите површини, но во последно време сè почесто се увезува од други држави со што дојде до намалување на нејзината застапеност на нашите полиња.

Васил Василев од селото Габрово е редовен производител на кикиритки. Сеидбата ја извршува обично во втората половина на мај, а вегетацијата на ова растение трае околу четири месеци. Тој вели дека за еден хектар кикиритки потребни се околу 90-100 кг семе кое се сее во плитки бразди на растојание 60 x 10-15 см, на длабочина до 5-7 см. За време на вегетацијата или по никнувањето се применува окопување или две нагрнувања.

Производителите на оваа култура велат дека се заинтересирани и понатаму да произведуваат кикиритки доколку имаат претходно обезбеден пласман. Со тоа постои надеж дека оваа култура повторно ќе се најде на нашите полиња на поголеми површини, посебно во регионот на Струмица, каде што климатските и почвените услови се најпогодни за нејзино одгледување. ●

Акција и реакција за „Моја земја“

Доколку сакате да добивате „Моја земја“, единствено списание за земјоделство и рурален развој може да се претплатите и да станете дел од актуелните збидувања во аграрот.

Секој нов претплатник добива комплет од претходно објавените изданија на списанието. Едноставен и брз начин на претплата

1. Пополнување на уплатница и плаќање во банка
2. По уплатата контактирајте ја редакцијата на списанието „Моја земја“ на телефонот 02/3099042.

Контакт лице Благојче Најдовски се со цел да се ажурира вашата адреса за домашна достава на списанието.

Уште побрзо и едноствено

Претплатување во петте регионални канцеларии на ФФРМ во Скопје, Битола, Гостивар, Кочани и Струмица.

Може да уплатите за

> шестмесечна претплата- 300 денари

> годишна претплата-550 денари

УПЛАТУВАЧ		ПРИМАЧ	
НАЗИВ НА УПЛАТУВАЧОТ	НАЗИВ НА ПРИМАЧОТ	ФАФРЛ Медиа Доел Скопје	
БАНКА НА УПЛАТУВАЧОТ	БАНКА НА ПРИМАЧОТ	Про Кредит Банка	
ПОИСКУВАЊЕ НА БРОЈ - БЛОКГРАДЕ	ТРАНСАКЦИСКА СМЕТКА	380164533300146	
ИМЕНА ДОДНАКА	ИЗНОС	МКД	***550,00
ИМЕНА ДОДНАКА	ДАТУМ НА УПЛАТА	МЕСТО НА УПЛАТА	ПЛАЌИ
ИМЕНА ДОДНАКА	ИМЕНА ДОДНАКА	ИМЕНА ДОДНАКА	3

Суво зрно - индикатор за почеток на бербата

Пишува: Зоран Голубовски
дипломиран агроном во
„Хромос Пестициди“
Д.О.О. - Скопје

Според вкупните површини на одгледување во светски размери, пченката како култура е на трето место (по пченицата и оризот). Најголеми површини се сеат во САД, Кина и Бразил, а според принос по единица површина, првите три земји во светот се: САД, Франција и Унгарија. Во Македонија, според вкупните посеани површини на житни култури, пченката се наоѓа на третото место, веднаш по пченицата и јачменот.

Пченката е растение на топли климатски подрачја со добар распоред на врнежите во вегетација (над 200 мм). Оптималната длабочина за сеење на пченката е 5-7 см, а доколку ја зголемиме длабочината, се пролонгира времето на никнување (приближно еден ден за секои 2 см). При пониски температури, никнувањето е продолжено, а при повисоки е забрзано.

Периодот од жетва, па сè до појава на шестото-седмото коленце е вистинско време за елиминирање на плевелите во посебот. Со правилен избор на хербициди и навремено третирање им обезбедуваме услови на растенијата за развој. Хербициди од палетата на Syngenta (CALLISTO, DUAL GOLD, PEAK) се употребуваат пред почетокот на периодот на буен пораст на пченката.

Бујниот пораст на пченката започнува во периодот на диференцирани 8-12 ливчиња и трае сè до појавата на „метла“ на врвот и зачетоците на клиповите. Големи горештини (над 35°C) и мало количество вода во почвата и во воздухот го скратуваат периодот на цветање и оплодување (оптимално осум дена) што предизвикува појава на клипови со помал број редови зрна или помали зрна, а во најлош случај, растенијата воопшто не се оплодуваат.

Во следните 50-60 дена од оплодувањето се комплетира процесот на формирање и „полнење“ на зрното до целосна зрелост. На почетокот, зрното нагло почнува да се полни со шеќери, а потоа и со скроб, при висока содржина на вода (до 80%) т.н. „млечна“ зрелост. Полнењето на зрното со хранливи материи трае 35-40 дена, при што постепено се смалува процентот на вода, а сразмерно се зголемува присуството на суви материи. Границата помеѓу млечниот и цврстиот дел на зрното се нарекува „млечна линија“.

Физиолошката зрелост на зрното може да се препознае со појава на тенок црн слој на самиот врв на зрното. Процентот на влага во зрното тогаш е околу 30-35%, а на целото растение од 55-65% и тоа претставува идеално време за жетва за силажа на целото растение или, пак, за зрно за силажа.

Технолошка зрелост е постигната кога процентот на влага изнесува 25-28%. Ако се произведува суво зрно, тоа е вистинско време за почеток на бербата, а потоа пред складирањето во силоси, се суши до 14%. Во светски размери (а и кај нас) е прифатено обележувањето и групирањето на хибридите со т.н. ФАО броеви. Постојат девет ФАО групи на хибридна пченка: 100, 200, 300,... 900. Поделбата по ФАО групи се однесува на должината на вегетацијата на секој хибрид.

Хибридите од првата група, ФАО 100, имаат должина на вегетација од 75 до 90 дена, а секоја следна група има подолга вегетација за 5 до 10 дена. Оваа поделба е ориентациона, но е доволна за да се направи правилен избор на хибрид за одреден климатски регион.

Почнувајќи од 2012 година, на македонскиот пазар ќе се појават пет нови хибриди на пченка од фирмата Syngenta, и тоа: NK Columbia (ФАО 450), NK Paко (ФАО 490), NK Helico (ФАО 550), NK Maverik (ФАО 590) и NK Sycora (ФАО 620). ●

Со двоматичното пчеларење се создаваат огромен број млади пчели способни за инвертирање на нектарот во мед

Ефикасен, едноставен и брз начин за продукција на пчели

Пишува: Раде Каранфиловски, Советник за пчеларство при „Апи центар“ - Битола

Двоматичното пчеларење кај нас не е доволно развиено, но не е ни добро прифатено, за разлика од Америка и другите пчеларски развиени земји.

Нашето пчеларство е на многу ниски гранки, односно приносите ни се многу мали по пчелно друштво, а и бројната состојба на пчелните друштва по пчелар е многу ниска; се пчелари во најголема мера стационарно, што од друга страна, пак, негативно влијае на продуктивноста по пчелно друштво. Просекот по пчелно друштво е помал од 8 кг.

Според мене, проблемот е во недоволната едукација кај пчеларите и некористењето добри техники за пчеларење на нашите простори.

Во нашето поднебје, багремовата, па и другите паши, се многу рано. За тоа придонесува и глобалното затоплување, па од година на година медоносните паши се сè порано, а пчелните друштва не се во состојба да го прават тоа.

Покрај тоа што треба да биде исполнет бројот од 60.000 пчели, треба да постои усогласен однос на пчели излетнички и примачки на донесениот нектар во зависност од обилноста на пашата, а тој треба да биде 1:3 во полза на примачките пчели.

Една матица во друштвото тешко може да го обезбеди доволниот број рамки со легло и пчели кои успешно би ја искористиле багремовата паша.

Јако пчелно друштво, кое нема да се рои за време на пашата, се добива на разни начини:

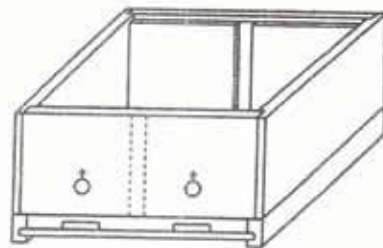
двокошнично пчеларење, разни варијанти на двоматично и повеќематично пчеларење,

едноматично со појачување на истото легло со рамки.

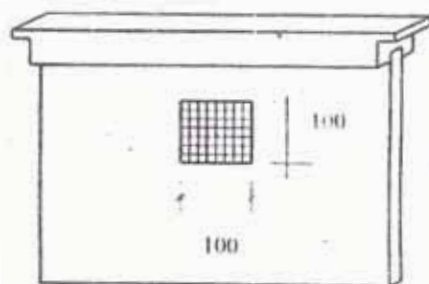
Објаснувањето на овие посложени техники на пчеларење ќе биде разработено во неколку следни броеви на ова списание, за да се забележат грешките и заблудите за ваков вид пчеларење. За почеток, како поедноставно ќе го претставам двоматичното пчеларење.

Двоматично друштво

За овој вид пчеларење е потребно класично Д.Б. плодиште кое е вертикално разделено на два еднакви дела, на две друштва (Сл.2).

Сл.2

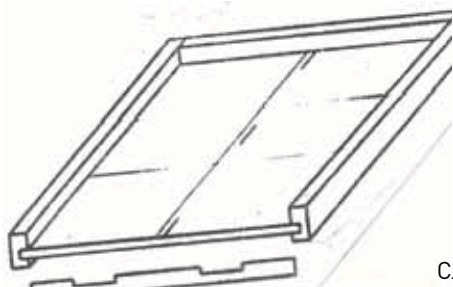
Сл.3

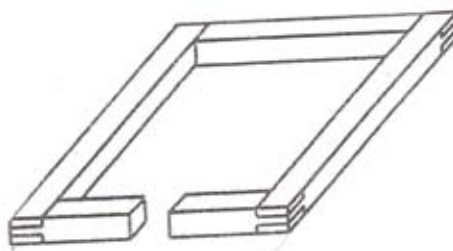

На разделната вертикална преграда има замрежен отвор со големина 100 x 100 мм, а мрежата е двојна со окца 2,5-3 мм (Сл.3).

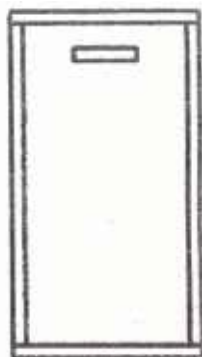
Подницата, исто така, е разделена на два дела и може да биде целосно изработена од дрво или подот да биде жичен со окца 3 x 3 мм (Сл.4).

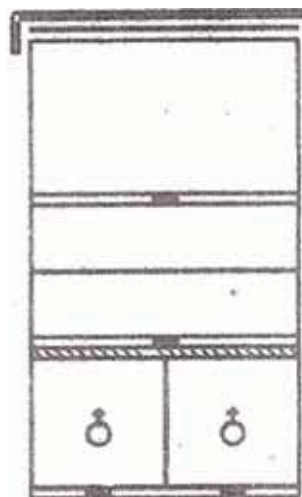
Сл.4

Сл.8

Сл.5

Сл.9

Потребни се по две поклопни штици посебно за секое друштво (Сл.5); матична решетка (Сл.6); дрвен прстен (Сл.7) и посебен дрвен прстен (Сл.8). За успешно пчеларење, неопходно е уште едно Д.Б. плодиште, 2-5 полумедишта Д.Б. и покрив (сл.9).

Матичната решетка секогаш се употребува со дрвениот прстен бр.7 кој има лето од 15 см.

Формирање

Создавање на двоматично друштво правиме со префрлање на две друштва од две засебни кошници, два нови роја или два нуклеуси.

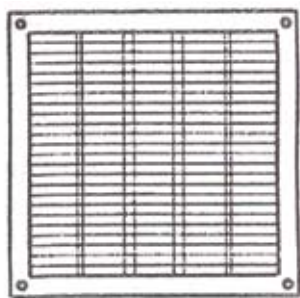
Притоа треба да се внимава двете матици да бидат во иста состојба, односно двете да бидат или оплодени или неоплодени.

Формирањето на едно вакво друштво се прави кога новата двосемејна кошница се става помеѓу две населени засебни кошници со пчели и тие полека секојдневно се поместуваат една кон друга, додека не се доближат до двосемејната. Потоа од друштвото од левата кошница се вадат шест добро занесени рамки и се префрлаат во левата преграда. Истото се прави со десното друштво во десната преграда заедно со матицата во двете прегради. Пчелите кои ќе останат во сандациите како вишок со рамките се тресат во новоформираната кошница.

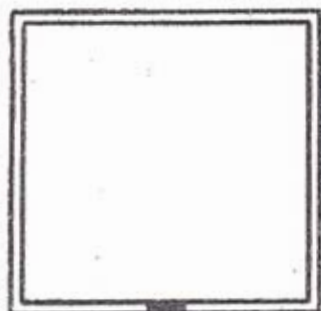
Се поставуваат поклопните штици и покривот, а со тоа е завршена работата околу формирањето на двоматичното друштво. Вишокот рамки и од двата сандаци се распоредува во другите друштва, а испразнетите се тргаат од местото за да не дојде до забуна на пчелите. Лошите рамки одат на топење.

Кога се работи со роеви или нуклеуси од друго место оддалечено повеќе од 3 км, друштвата по носењето на постојаното место се сместуваат директно во претходно подготвената двокатна кошница.

Формирањето со роеви од истиот пчеларник е потешко, бидејќи пчелите ќе се враќаат на старото место. За да не дојде до тоа, веднаш по формирањето се префрлаат на некоја локација оддалечена повеќе од 3 км. ●

Сл.6

Сл.7

Зимата – време за развој

Крајот на јануари и почетокот на февруари треба да се смета како почеток на развојот на пчелните друштва во новата година и будење на пчелите од зимскиот сон. Во зависност од временските услови, почнуваат активностите на пчелите без разлика на желбата на пчеларот, па затоа тој треба да се приспособи и да создаде услови за порационалан развој.

Потребно е појако затоплување на пчелните друштва и замена на хартијата за затоплување ако се влажни.

Двоматичните друштва имаат помалку храна за презимување од едноматичните, па треба да се прихрануваат. Тоа прихранување има двојна улога – дополнување на залихите од храна и стимулативно поттикнување на матицата за повеќе несење.

Најдобро е во ова време да се извади некоја празна рамка, а на нејзино место да се додаде полна рамка со мед од резервите, ако ги има, а ако нема резерви, да се додаде шеќерно-медена погача. Сирупот во ова време е непожелен, а пчелите не оставаат од погачата за резерва, туку таа служи за задоволување на дневните потреби.

Добро е да се направи медно-поленова погача, но тоа се прави ако се има свој мед и полен. Поленот на нашите пазари е со сомнително потекло и претставува потенцијален преносник на многу болести и вируси, кои до пред 30 години не беа познати кај нас. Добро е во хранилките да се додава и кристализиран мед ако сме сигурни дека е од здрави пчелни семејства.

Кај двоматичните друштва може да се постигнат многу подобри услови за зимување, за разлика од едноматичните. Друштвата се сместени во многу помал простор и резервите од храна им се поблиску до клубето. Топлотниот режим подобро се одржува бидејќи взаемно си помагаат со топлина. Овие услови се добредојдени за побрз ран развој, кој ќе ни овозможи да создадеме СУПЕРЗАЕДНИЦА.

Зависно од временските услови, кон средината на март во секоја заедница ќе имаме околу пет рамки со легло, а кога ќе се достигне тој степен на развој, се изведуваат следните операции:

1. Се зема едно празно Д.Б. плодиште без преградна штица и се става зад кошницата;
2. Се вади поклопната штица на едното друштво;
3. Се вадат рамките од отвореното друштво и се бара матицата која по наоѓањето се поклопува со рамката. Сите рамки со затворено легло заедно со пчелите се префрлаат во празното плодиште назад. На крај, се враќа рамката со матицата во празниот преградок од кошницата и се затвора со поклопната штица;
4. Истата постапка се прави за другиот преградок;
5. Местото на одземените рамки долу го пополнуваме со изградено саќе од резервата. Ако немаме во резерва, ќе земеме од помошните друштва, а ако и така немаме, ќе го исполниме просторот со неизградени сатни основи. Во ваков случај пристапуваме кон поинтензивно прихранување, така што рамките ќе бидат изградени за неколку дена и матиците веднаш ќе ги занесуваат како што се изградуваат;
6. На долното заедничко плодиште му поставуваме матична решетка заедно со прстенот на кој има отвор за лето, а тој отвор е над матичната решетка (Сл.6 и Сл.7) и ги покрива двете друштва;
7. Летото на горното плодиште треба да биде отворено. Пет дена по формирањето се проверува и ако има принудни матичници, тие се поништуваат;
8. Над матичната решетка со прстенот се поставува второто плодиште полно со рамки со затворено легло и пчели без преграда.

Со поставувањето на второто плодиште над матичната решетка направена е интеграција на пчелите излетнички од двете друштва. Со ова добиваме еден медиштен заеднички центар. Добивме едно јако СУПЕРДРУШТВО. Слободно може да се заклучи дека матиците и натаму остануваат со целата содржина. Го одзедовме само зрелото легло, додека пчелите и од двете заедници слободно можат да се движат горе-долу низ матичната решетка, а мирисот на двете друштва е изедначен од почетокот на формирањето на двоматичното друштво преку отворот на преградната штица кој е двојно замрежен.

Најдоцна за дванаесет дена по формирањето на горното тело од целото затворено легло ќе се испилат пчелите и ќе имаме суперзаедница од претежно млади пчели. Една Д.Б. рамка содржи околу 9.000 ќелии, а од нив сигурно ќе се испилат 80%, или околу 7.200 пчели. Ако сме префрлиле десет рамки со легло, тогаш во горното плодиште ќе имаме 7.200 пчели, не сметајќи ги пчелите што сме ги префрлиле со затвореното легло и сме добиле една суперзаедница.

Се поставува прашањето: Што сме постигнале со формирањето на една ваква „суперзаедница“?

Добивме огромен број млади пчели способни за инвертирање на нектарот во мед. Ваква способност поседуваат само младите пчели. Да напоменам дека обилната паша е залудна, иако имаме голем број пчели излетнички, а во друштвото немаме доволен број млади пчели способни за преземање и инвертаза на нектарот. Без нив пчелите излетнички (собирачки) не би имале кому да го предаваат нектарот. Таа функција на инвертирање самите не можат да ја направат, а за тоа не се ни многу способни. Во таков случај ова место ќе остане како тесно грло во производството и како краен резултат ќе биде мал принос, а пашата ќе биде недоволно искористена.

Златен јаглен за евтино и брзо затоплување

„Енергетската вредност на брикетите од слама е иста со енергетската вредност на брикетите од дрво што значи дека колку ќе потрошиме слама за огрев, толку би заштедиле дрва. Интересот за користење на брикетите како огревно средство е голем и предноста е во нивната висока калоричност и брзото согорување со што се постигнува брзо затоплување“, вели Илија Сарафимов, земјоделец и производител на брикети

Чекори на производство

Поскапувањето на струјата и дрвата за огрев, едноставно, ќе нè насочат кон барање на алтернативни извори на загревање. Тоа не се однесува само на домаќинствата, туку и на производството, посебно земјоделството, каде што поскапувањето на репроматеријалите за производство ги доведува земјоделците во многу лоша позиција, односно приходите им се намалуваат, а расходите растат. Од друга страна, земјоделците се оние кои можат да ги користат и алтернативните извори на енергија за обезбедување на егзистенција.

Токму таков пример е Илија Сарафимов, кој покрај тоа што произведува пченица на 40 хектари, започнал со производство на брикети од слама.

„Во последните неколку години, со забраната за палење на стрништата и немањето откуп на слама, се појави проблем – што со сламата од нивите. При една посета на пластеници во Нови Сад видов дека тие пластениците ги затоплуваат со цели бали слама кои ги ставаа во огромни горилници и така дојдов до идеја за производство на брикети“, вели Илија.

Машината за правење брикети ја добил од ЦеПроСард, откако исполнил соодветни услови за проектот, објавени во јавен повик во рамките на проектот „Агроенергија“ кој е финансиран од Шведската агенција за соработка и развој (СИДА).

„За конкурсот на ЦеПроСард слушнав преку Федерацијата на фармери, а првите контакти ги воспоставив на нивната презентација на проектот“, вели Сарафимов.

Според него, правењето брикети е уметност. Самата машина работи на брз и едноставен начин. Претходно исечканата слама се транспортира во силос со мешач кој сламата ја дозира во цилиндар кој е загреан на одредена температура и со помош на бесконечно вретено внесениот материјал се истиснува во форма на цилиндар со дијаметар од 70 сантиметри и неодредена должина.

„Во составот на сламата не е содржан сулфурот како елемент кој

би се ослободувал при горењето што не е случај кај другите огревни средства и на ваков начин не се загадува околината. Голема примена брикетите имаат во затоплувањето на домовите, како и на некои помали фолии за раноградинарско производство.

Во соседна Србија брикетите ги нарекуваат златен јаглен затоа што имаат жолтеникава боја и даваат неизмерна топлина. Тие се во форма на цилиндар со дијаметар од 70 сантиметри и неодредена должина, а отворот во средината помага во потполното согорување на брикетите.

„Енергетската вредност на брикетите од слама е иста со енергетската вредност на брикетите од дрво што значи дека колку ќе потрошиме слама за огрев, толку би заштедиле дрва. Интересот за користење на брикетите како огревно средство е голем. Предноста е во нивната висока калоричност и брзото согорување со што се постигнува брзо затоплување“, вели Илија.

Во однос на цената на брикетите од дрво, која се движи од 9.000 до 11.000 денари, цената на брикетите од слама е пониска и се движи околу 6.000 денари. ●

Шеќерно јаболко – слатко овошје со изобилство од железо

Annona squamosa е полулична зелена грмушка или дрво кое достигнува висина до осум метри. Шеќерното јаболко потекнува од тропските и суптропските области на Америка, а е широко распространето во Пакистан, Индија, Колумбија и Филипините.

Плодот се наоѓа под тврдата лушпа која има форма на шишарка и е со дијаметар од околу десет сантиметри. Има сладок вкус поради високата концентрација на фруктоза, претставува добар извор на железо и има голема хранлива вредност.

Ова растение може да успее само во региони со повисоки температури, поточно во тропски или суптропски области. Најниската температура што може да ја поднесе е 10°C.

Може да успее и на повисоки места, до 2.000 метри надморска висина, во суви и топли климатски услови.

Употребата на шеќерното јаболко е многу широка. Покрај тоа што се користи во исхраната во Индија, од него се прави и тоник за коса, а од семето се прават и разни препарати против вошки. Со термичка обработка на семето се вади масло кое може да се користи против разни штетници кај растенијата. Интересно е тоа што концентрацијата на токсичноста на вака подготвениот препарат целосно опаѓа или исчезнува во рок од осум дена.

На Филипините постојат компании кои од овој плод произведуваат и вино.

Ова растение не дава големи приноси. По тригодишно одгледување може да се добијат околу 50 плодови. ●

Лебно дрво – тропско овошје со вкус на свежо печен леб

Најпогодни услови за ова растение се температура од 16 до 38 Целзиусови степени и влажност на почвата од 70 до 80%. Кај нас може да се одгледува во затворени и затоплени простории или во стакленици

Лебното дрво е тропско овошје кое вирее на подрачјето на југоисточна Азија и островите на Пацификот. Најчесто го има на Филипините и на островите во југоисточна Азија. Потекнува од семејството Могасеае, а има дури 60 подвидови.

Името го добило по вкусот на плодот кој потсетува на свежо печен леб. Има големи и дебели листови, а цветовите се машки и женски и растат на истото дрво. Прво се појавуваат машките цветови, па потоа женските.

На едно израснато дрво може да има најмногу 200 плодови во зависност од тоа во какви услови се одгледува. Плодот се конзумира кога е зрел бидејќи тогаш е мек и сладок. Кога на површината на плодот се забележуваат бели капки кои потекнуваат од латексот што го содржи ова растение, тогаш плодовите достигнале зрелост и се подготвени за берба.

Лебното дрво претставува овошје кое достигнува висина од околу 25 метри. Се одликува со брз раст и има многу разгранета крошна чии гранки се долги и тенки. Листовите се овални, зимзелени, но сепак може и да пожелтат во зависност од климатските услови.

Најдолга традиција на одгледување има во Нова Гвинеја, околу 3.500 години. Се претпоставува дека на Пацификот го донеле Хавајците од островот Самоан во 12. век. Европејците првпат го забележале ова дрво во 1595 година во околината на Тахити. Со оглед на своето тропско потекло, ова растение не може да поднесе ниски температури. Најпогодни услови се температура од 16 до 38 Целзиусови степени и влажност на почвата од 70 до 80%. Минималната температура што може да ја преживее е 7 Целзиусови степени. Кај нас лебното дрво може да се одгледува во затворени и затоплени простории или во стакленици. ●

Застарена и амортизирана механизација

Пишува: проф. д-р Драги Таневски
Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје

Производството на храна не може да се замисли без користење на современа земјоделска механизација. Утврдено е дека во остварувањето на генетскиот потенцијал механизацијата учествува на ниво од 40 до 50%. Практично, нема успешно производство без современа механизација и нејзина правилна примена.

Република Македонија располага со 53.606 двооскени трактори и 22.122 еднооскени трактори. Кај индивидуалните земјоделски стопанства доминираат тракторите од 27 до 37 kW, а кај земјоделските претпријатија тракторите од 38 до 66 kW. Степенот на механизираниост изнесува 2,69 kW/ха, вредност којашто е поголема од пропишаната вредност од 1 kW на 1 ха. Просечната старост на тракторите во двата сектора е над 18 години. Податоците зборуваат дека степенот на механизација е многу низок. Ако се има предвид фактот дека околу 85% од оваа механизација е амортизирана, станува јасно дека со таков капацитет на трактори не е можно да се спроведува потполна технологија на земјоделско производство.

Последиците од ваквата состојба на механизацијата се следните:

- Се зголемува збиеноста на почвата;
- Лошо се извршува обработката на почвата, сеидбата и негата;
- Има поголеми механички оштетувања на растенијата и плодовите;
- Се зголемуваат загубите за време на бербата на културите;
- Агротехничките операции се вршат надвор од оптималните агротехнички рокови;
- Се намалува приносот и квалитетот на плодовите.

Во Република Македонија се среќаваат трактори од повеќе производители. Таквото големо шаренило не дава никаков знак за нивна типизација и категоризација, бидејќи целокупната механизација е од увоз при што не постои ниту теоретска шанса за нејзино правилно одржување, сервис и ремонт. Тоа е факт којшто покажува дека во изминатиот период во нашата држава во отсуство на аграрна политика и законски нормативи се увезувало сè и сешто, гледано од аспект на различни фирми-производители, различни модели и ти-

пови на трактори. Ова доведува до потреба од организирана набавка на земјоделските машини и стручна поставеност во нивното ракување, одржување и планско организирање на сезонските работни процеси во текот на целата вегетациона година на одделни земјоделски култури.

Современото земјоделско производство денес не може да се замисли без користење на земјоделската механизација, а една од основните машини која има широка примена во производството е тракторот.

Но, тракторот и другите земјоделски машини се сметаат за главни причинители на повреди и несреќи со трагични последици. Според литературни податоци, во САД просечно годишно загинаваат 800 земјоделски производители, во Финска 14, во Ирска 31, во Словенија 35, а во Србија 75 производители итн. Исто така, се смета дека просечно на секој загинат најмалку 40 други земјоделски производители се повредуваат. Затоа земјоделството се смета за релативно опасна гранка и се рангира како втора според настанатите повреди и несреќи по градежништвото.

Повредите и несреќите со трагични последици претставуваат црна точка на земјоделското производство и во Република Македонија.

Денес Република Македонија располага со многу стари трактори, со просечна старост над 18 години. Безбедноста кај постарите трактори не е на високо ниво (немаат вградено кабини, имаат неисправни сигнални и светлосни уреди, неисправен систем за спирање и управување и сл.) иако во денешно време тие се далеку побезбедни отколку во минатото.

Најчесто несреќите настануваат во периодот од април до ноември кога е екот на земјоделските работи, а повредите се разновидни: на дланките, рацете, нозете, главата или при превртување на тракторот, тоа се повеќе повреди на телото. Според литературните податоци, во 85% како жртви или повредени од земјоделската механизација се членовите на потесното семејство на ракувачите со земјоделската механизација.

Покрај постарата генерација, во земјоделското производство активно учество земаат и децата од земјоделските семејства. Тие најчесто помагаат во изведувањето на земјоделските работи, но неретко се и директни учесници во нив. Несвесни за опасностите што ги демнат, неподготвени и без соодветна обука, ракуваат со тракторите и другите земјоделски машини. Поради тоа, често пати и децата влегуваат во бројката на повредени или загинати при несреќните случаи од земјоделската механизација.

Несреќи со трактори и друга земјоделска механизација и понатаму се случуваат како резултат на замор, невнимание, несоодветно ракување, неправност на машината, неедуцираност на земјоделските производители (посебно ракувачите со овие машини) бидејќи нема перманентна обука и придружни стручни курсеви за правилно користење и одржување на тракторите и приклучната и другата земјоделска механизација.

СООБРАЌАЈНИ НЕЗГОДИ ПРЕДИЗВИКАНИ ОД ВОЗАЧИ НА ТРАКТОРИ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Број на СН предизвикани од трактористи - [474]	34	61	51	50	66	56	77	41	38

ПРИЧИНИ ЗА СЛУЧУВАЊЕ НА СООБРАЌАЈНИТЕ НЕЗГОДИ СО ТРАКТОРИ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Брзина [90]	9	11	7	10	14	10	15	3	11
Престигнување [25]	2	4	2	7	2	1	4	0	3
Неправилно движење и свртување [58]	2	7	9	4	7	5	10	8	6
Првенс. на минување [53]	6	4	4	12	13	8	4	1	1
Недржење страна, правец на движење [62]	3	5	7	4	9	8	15	7	4
Непрописно запирање и паркирање [21]	2	3	3	0	3	3	4	3	0
Алкохол [38]	1	10	6	1	3	5	5	4	3
Управување трактор без возачка дозвола [28]	1	3	5	3	6	2	2	5	1
Техничка исправност [17]	1	0	0	0	0	9	7	0	0
Недржење растојание [7]	0	0	1	0	1	0	3	2	0
Разминување [2]	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Останати причини [74]	7	14	7	9	7	5	8	8	9

НАСТРАДАНИ ВОЗАЧИ НА ТРАКТОРИ

НАСТРАДАНИ ПАТНИЦИ НА ТРАКТОРИ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Загинати [43] [25]	4 2	5 6	4 2	4 2	6 1	6 4	7 3	2 2	5 3
Тешко телесно повредени [98] [63]	9 6	9 7	7 10	10 5	13 7	19 7	18 11	11 4	12 6
Телесно повредени [204] [167]	9 6	33 20	19 15	20 23	31 34	27 11	29 16	18 24	18 18
Вкупно настрадани [345] [255]	22 14	47 33	30 27	34 30	50 42	42 22	54 30	31 30	35 27

Формирана координативна група за земјоделска механизација

Федерацијата на фармерите на РМ формира координативна група која ќе работи на разгледување, изменување и дополнување на законската регулатива. Во рамките на координативната група која ќе оддржи пет состаноци ќе учествуваат Драги Таневски професор на катедрата за механизација при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и претставници од Министерството за земјоделство, Министерството за економија и МВР. Координативната група е формирана на иницијатива на членовите на ФФРМ по одржувањето на Кампањата за земјоделска механизација минатата година, така што беа спроведени пет едукативни форуми во Куманово, Струмица, Штип, Прилеп и тетовското село Каменеане. На едукативните форуми присуствувале 250 фармери, компании кои произведуваат земјоделска механизација, претставници од МВР, од средните земјоделски училишта од Македонија и од Битрото за метрологија кое го спроведува Правилникот за земјоделски и шумарски трактори.

ТЕЧНИ МИНЕРАЛНИ ЃУБРИВА И ХЕЛАТИ

Производната палета од течни минерални ѓубрива кои се N-P-K комбинации, се користи за балансирана исхрана кај сите градинарски, полјоделски, овошни култури и кај виновата лоза, преку системот за микронаводнување - капка по капка, микродождење и преку фолијарна апликација. Растворите од метални хелати (Fe, Mg, Zn и др.) се додаваат во почвата како микроелементи.

МАГНИСАЛ NPK 12-5-7 + ME
МАГНИСАЛ VI NPK 31-0-0 + ME
МАГНИФЕРТ VI СУПЕР NPK 3-20-28 + 3% EDTA
МАГНИФЕРТ VII NPK 9-0-6 + 10% CaO + 2% MgO
МАГНИЦВЕТ NPK 7-1-5 + ME
МАГНИХОРТАЛ NPK 10-5-5 + ME

МАГНИСАЛ IV NPKV 10-6-8-0,5 + ME
МАГНИФЕРТ NPKV 8-4-8-1 + ME
МАГНИФЕРТ IV NPKV 8-6-8-1 + ME

МАГНИ ФЕР ХЕЛАТ (22% ЖЕЛЕЗЕН ХЕЛАТ)
МАГНИ МАГ ХЕЛАТ (24% МАГНЕЗИУМ ХЕЛАТ)
МАГНИ ФЕР МАГ ХЕЛАТ (14% ЖЕЛЕЗЕН ХЕЛАТ,
3% МАГНЕЗИУМ НИТРАТ)
МАГНИ ЦИНК ХЕЛАТ (22% ЦИНК ХЕЛАТ)

КАЛЦИУМ НИТРАТ 40%
МАГНЕЗИУМ НИТРАТ 36%
МАГНЕЗИУМ СУЛФАТ 35%
АМОНИУМ НИТРАТ 50%

ПРЕПАРАТ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА

НОВО!

БЕЛО МАСЛО 95 AL

LANCELOT SUPER

заштитник на вашиот принос

житарици без плевели

LANCELOT
450 WG

 ХЕМОМАК ПЕСТИЦИДИ

тел: 043-212-552, 043-212-553, факс: 043-243-210

www.hemomakpesticidi.com.mk

e-mail: hemomak@t-home.mk

Dow AgroSciences